

JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D.

FAIRTRADOVÉ VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

(Fair Trade Public Procurement)

JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D.

FAIRTRADOVÉ VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

(Fair Trade Public Procurement)

**Discover
Fairness!**
Kde začíná vaše dobrodružství?

OBSAH

Předmluva	5
1. Úvod	7
2. Definice základních pojmů	8
3. Vymezení vztahu mezi fair trade a veřejnými zakázkami (Analýza problému)	12
4. Fair trade – pojem, standardy, certifikace	15
4.1. Cíle fair trade	17
4.2. Výrobky fair trade	19
4.3. Formy fair trade	19
4.4. Standardy Fairtrade	20
4.5. Vymezení všeobecných standardů organizací drobných podnikatelů	22
4.6. Produktové fairtradové standardy	24
4.7. certifikace Fairtrade	26
5. Uplatňování etických a sociálních kritérií a zásad fair trade u nákupu textilních výrobků (oděvů) ..	29
6. Politická podpora udržitelného rozvoje zadávání fairtradových veřejných zakázek	35
7. Zohlednění kritérií spravedlivého obchodu při zadávání veřejných zakázek v České republice ..	41
8. Způsoby využití kritérií fair trade v rámci zadání veřejné zakázky – příklady dobré praxe	48
8.1. Využití kritérií fair trade v rámci hodnotících kritérií	48
8.2. Využití kritérií fair trade v rámci technické specifikace	50
9. Závěr	52
10. Literatura	53
11. Profil autora	55

PŘEDMLUVA

Studie Fairtradové veřejné zakázky se zaměřuje na problematiku implementace kritérií fair trade do vypisovaných veřejných zakázek. Společnost NaZemi ji vydává jen krátce po tom, co Evropský soudní dvůr rozhodl o přípustnosti využívání fairtradových kritérií ve veřejném zadávání. Ve svém rozhodnutí Evropský soudní dvůr možnost aplikovat fairtradová kritéria výslovně potvrdil a stejně tak jím navržený procesní způsob je totožný se způsobem, který veřejným zadavatelům doporučuje NaZemi.

Veřejný sektor nakupuje celou řadu produktů, které jsou vyráběny v rozvojových zemích, často za nedůstojných pracovních podmínek. Jednat se může například o kávu, občerstvení, uniformy nebo propagační materiály, u většiny těchto produktů však již existují věrohodné certifikace, které zaručují jejich etický původ. Tato studie se snaží dát zadavatelům návod, jak se ve společensky odpovědném veřejném zadávání vyznat a jak při tomto způsobu vypisování veřejných zakázek postupovat.

Věříme tedy, že studie dále podpoří zadavatele v implementaci principů fair trade a dalších sociálních kritérií do nákupní praxe.

Stanislav Komínek

NaZemi

1. ÚVOD

Tato studie se zaměřuje na problematiku tzv. **Fair Trade Public Procurement**, tedy **fairtradových veřejných zakázek**. Jde o problematiku zadávání veřejných zakázek, ve kterých zadavatelé reflektují kritéria tzv. spravedlivého obchodu (fair trade) a zohledňují tato kritéria v rámci zadávacího řízení.

Cílem studie je zodpovězení otázky, zda je takový přístup ze strany zadavatelů možný, a to s přihlédnutím k platné legislativě EU a ČR. Předmětem zkoumání bude zejména vysvětlení pojmu fair trade v jeho širších souvislostech, a to i se zřetelem k problematice standardizace principů fair trade a kontrole jejich dodržování v rámci příslušné certifikace. Pozornost bude v dostatečné míře věnována i procesu zadávání veřejných zakázek, a to se zvláštním přihlédnutím k tzv. odpovědnému zadávání.

Zadání veřejné zakázky s reflexí a respektem ke kritériím fair trade musí být pro zadavatele účelné, hospodárné a efektivní, a zároveň musí být transparentní, nediskriminační a respektující zásadu rovného zacházení se všemi uchazeči. Jinak vyjádřeno, realizace fairtradové veřejné zakázky musí být pro zadavatele především „bezpečná“ z hlediska dodržení všech zákonných požadavků na postup v rámci zadávacího řízení a musí být vždy i odůvodnitelná, tedy taková, aby zadavatel byl schopen důvody pro zohlednění kritérií spravedlivého obchodu vždy dostatečně argumentačně podložit a objasnit. A to zejména v případě, bude-li jeho záměr podroben zkoumání v rámci uplatnění námitek k orgánu dohledu, v České republice tedy k Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

Studie reflektuje platnou právní úpravu v České republice. Bude zároveň vycházet z mezinárodního srovnání a ze zahraničních zkušeností, které budou odrážet zkušenosti z „dobré praxe“ při zadávání veřejných zakázek. Zároveň je však nutno zdůraznit, že zkušenosti ze zahraničí nelze bez dalšího aplikovat v prostředí České republiky s očekáváním, že přístup k dané problematice bude u nás ve všech ohledech shodný jako v zahraničí. Zkoumání proto reflektuje i výkladová stanoviska plynoucí z tuzemské judikatury tak, aby učiněné závěry mohly být s těmito závěry konfrontovány a zhodnoceny.

2. DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Aby v dalším textu nebylo nutné opakovaně vysvětlovat význam některých obecných pojmů, které s pochopením podstaty zkoumané problematiky bezprostředně souvisí, pokusme se tyto pojmy v úvodu studie v širších souvislostech definovat:

• Udržitelný rozvoj (trvale udržitelný rozvoj)

Udržitelný rozvoj bývá definován jako „rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích a aniž by se to dělo na úkor jiných národů“.

Myšlenka trvale udržitelného rozvoje vychází z přesvědčení, že ve společnosti musí být nastolen soulad mezi hospodářským a sociálním rozvojem společnosti na straně jedné a mezi ochranou a zachováním životního prostředí na straně druhé. K tomu je nezbytně nutné, aby celospolečenské principy, na kterých bude postaven rozvoj hospodářství, reflektovaly v plné míře ochranu životního prostředí, a to nejen v zemích, které lze označit jako země rozvinutých ekonomik, ale také v zemích rozvojových, které jsou na obchodování s ekonomicky silným světem závislé. Mezi základní principy trvale udržitelného rozvoje patří především požadavek, aby obnovitelné zdroje byly čerpány maximálně s rychlostí, kterou se stačí obnovovat, a aby vyčerpatelné zdroje byly čerpány pouze takovou rychlostí, aby byly zároveň zajištěny jejich náhrady a aby bylo možno na tyto náhrady postupně přecházet. Dále je vyžadováno, aby intenzita znečišťování životního prostředí nebyla taková, že by bránila postupnému rozvoji lidské společnosti a obecně žití v daném prostředí, a aby v maximální možné míře byly moderní technologie orientovány na redukci škodlivých vlivů na životní prostředí.

K problematice trvale udržitelného rozvoje se hlásí také politika Evropské unie, když Evropský parlament mimo jiné definoval udržitelný rozvoj jako „zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současnou a příští generaci“.

V České republice byla první strategie trvale udržitelného rozvoje schválena v roce 2004, aktuálně je platný dokument s označením Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky, který byl schválen usnesením vlády dne 11. 1. 2010 (viz níže).

• Udržitelné zadávání veřejných zakázek (též společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek)

Udržitelné zadávání veřejných zakázek reaguje na koncepci trvale udržitelného rozvoje jako základní tendenci vývoje a dalšího směřování lidské společnosti. Vychází z přesvědčení, že dosažení trvale udržitelného rozvoje nezávisí pouze na ekologických kritériích a zachování čistého a životaschopného životního prostředí pro budoucí generace, ale že musí být reflektováno také v rámci obchodní činnosti a obchodní strategie, a to zejména státních institucí.

Udržitelné či společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek je takové zadávání veřejných zakázek, při kterém zadavatelé jako osoby hospodařící se státními prostředky nesledují při zadání veřejné zakázky pouze své izolované a lokální cíle či potřeby, ale při kterém se snaží v rámci zadávacích podmínek sledovat i širší celospolečenské cíle, kterými pozitivně přispívají k naplňování smyslu a podstaty koncepce trvale udržitelného rozvoje. Zadavatelé proto do zadání veřejné

zakázky přinášejí určitou „přidanou hodnotu“ v podobě respektování vymezených kritérií sociálních a environmentálních.

Koncepce udržitelného zadávání veřejných zakázek vychází z akčního plánu OSN označeného **Agenda 21**, který byl jako jeden ze základních dokumentů přijat na Summitu Země v Rio De Janeiru v roce 1992. Agenda 21 mimo jiné definovala potřebu podpory trvale udržitelného rozvoje také prostřednictvím obchodu, když zdůraznila, že „usnadnění přístupu na trh pro export rozvojových zemí ve spojení se zdravou makroekonomickou a environmentální politikou, by mělo pozitivní dopad na životní prostředí, a tím významně přispělo k udržitelnému rozvoji“.

Tato myšlenka podpory koncepce trvale udržitelného rozvoje nejen v rámci sledování environmentálních cílů, ale také prostřednictvím obchodní spolupráce mezi rozvojovými zeměmi a zeměmi s vyspělými ekonomikami byla reflektována i smlouvou o založení Evropského společenství. V článku 177 této smlouvy je vyjádřeno: „Politika společenství v oblasti rozvojové spolupráce, která představuje doplnění odpovídajících politik prováděných členskými státy, podporuje:

- trvalý hospodářský a sociální rozvoj rozvojových zemí, a především těch nejvíce znevýhodněných z nich,
- hladké a postupné zapojení rozvojových zemí do světového hospodářství,
- boj proti chudobě v rozvojových zemích.

Politika společenství v této oblasti přispívá k obecnému cíli rozvoje a upevnění demokracie a právního státu, jakož i k zachování lidských práv a základních svobod, přičemž společenství a členské státy dodržují závazky a přihlížejí k cílům, které schválily v rámci Organizace spojených národů a ostatních příslušných mezinárodních organizací.“

Článek 178 Smlouvy o založení ES k tomu dodává, že společenství přihlédne k takto vymezeným cílům při uskutečňování politik, které by mohly mít vliv na rozvojové země, přičemž dle článku 179 Smlouvy přijme Rada opatření nezbytná pro dosažení cílů, které byly v rámci článku 178 vymezeny. V tomto směru lze za významný počín pro uplatňování koncepce udržitelného rozvoje a společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek označit přijetí usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji č. 2005/2245 (INI) ze dne 27. 6. 2006 (viz níže).

• Fair trade (též spravedlivý či férový obchod)

Koncept fair trade navazuje na myšlenku zajištění trvale udržitelného rozvoje prostřednictvím hospodářských a ekonomických cílů a aktivit. Vychází z předpokladu, že zajištění udržitelného rozvoje lidské společnosti závisí nejen na ochraně životního prostředí a jeho záchraně pro budoucí generace, ale že k této koncepci musí přispívat také společensky odpovědný rozvoj obchodní a hospodářské strategie států a jednotlivých obchodníků, která bude podporovat zachování všech standardů nutných pro přežití lidské společnosti, a to zejména zlepšováním postavení pěstitelů, řemeslníků a zaměstnanců v rozvojových zemích.

Fair trade bývá definován jako obchodní partnerství, které je založené na dialogu, transparentnosti a úctě. Cílem fair trade je větší spravedlnost v mezinárodním obchodě s tím, že k této spravedlnosti mají přispívat lepší obchodní podmínky uplatňované vůči drobným výrobcům a pěstitelům z rozvojových zemí. Jde tedy o širší chápání koncepce trvale udržitelného obchodního rozvoje mezi rozvinutými ekonomikami na straně jedné a mezi obchodníky a producenty z rozvojových zemí na straně druhé. Mezi základní a hlavní cíle spravedlivého obchodu patří především:

- zlepšit životní podmínky drobných výrobců zlepšením jejich přístupu na trh a posílením obchodu s jejich produkty tak, aby byla dosahována spravedlivá cena za jejich výrobky a aby byla zajištěna kontinuita jejich obchodních vztahů,
- vytvářet a podílet se na vytváření důstojných pracovních podmínek zejména pracovníků zaměstnaných na plantážích a farmách, a to tak, aby tyto podmínky byly důstojné a bezpečné a aby zajišťovaly mzdu, která v plné míře pokrývá náklady na živobytí těchto zaměstnanců,
- zachovávat u výrobců princip zákazu dětské práce, která narušuje právo dětí na vzdělání a zdravý tělesný i duševní vývoj,
- zvyšovat osvětu a informovanost spotřebitelů o negativním vlivu globalizovaného trhu na výrobce z rozvojových zemí,
- vytvářet pozitivní příklady obchodního partnerství, které umožní kontinuální zachovávání obchodních vztahů postavených a založených na rovných příležitostech pro všechny a vystavených na principech vzájemného dialogu, respektu a transparentnosti,
- pozitivně přispívat k ochraně lidských práv a podporovat rozvoj sociální spravedlnosti a environmentálně přijatelného chování¹.

• Fair Trade Public Procurement (fairtradové veřejné zakázky)

Fairtradové veřejné zakázky vytvářejí jednu z podmnožin koncepce udržitelného zadávání veřejných zakázek. Jde o myšlenku, že alokace veřejných zdrojů prostřednictvím veřejné zakázky musí reflektovat nejen individuální cíle zadavatele, ale též širší cíle sociální a environmentální. Proces zadání fairtradové veřejné zakázky proto nesměřuje pouze k maximální orientaci na striktní výslednou ekonomickou a finanční efektivitu zadání, ale směřuje i k dosažení obecnějších cílů sociálních a cílů směřujících k ochraně životního prostředí.

Fairtradovými veřejnými zakázkami můžeme označit takové veřejné zakázky, ve kterých budou zadavatelé upřednostňovat výrobky fair trade před ostatními výrobky, které jsou na trhu, a to s cílem podpory drobných výrobců z rozvojových zemí. Smyslem zadání zohledňujícího kritéria fair trade je orientace na spravedlivě obchodované produkty, obecná podpora ochrany životního prostředí a podpora sociálních aspektů reprezentovaných zajištěním poctivých pracovních příležitostí, spravedlivé ceny, důstojných pracovních podmínek a zákazů dětské práce. Tím fairtradové veřejné zakázky přispívají k boji proti chudobě a k ochraně životního prostředí, a to v souladu s obecnými principy trvale udržitelného rozvoje.

• Veřejná zakázka

Veřejnou zakázkou můžeme obecně rozumět zvláštní postup při uzavírání obchodní smlouvy, který je regulován a svázán pravidly stanovenými soukromoprávními i veřejnoprávními normami. Veřejná zakázka je v platné právní úpravě v České republice definována v zákoně č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, a to v § 7 cit. zák. jako zakázka realizovaná na základě smlouvy mezi zadavatelem a jedním či více dodavateli, jejímž předmětem je úplatné poskytnutí dodávek či služeb, nebo úplat-

né provedení stavebních prací.² Veřejnou zakázku je přitom zadavatel povinen zadat za podmínek stanovených tímto zákonem a musí být zásadně realizována na podkladě písemné smlouvy. Podstatou veřejné zakázky – a to zejména podstatou ekonomickou – je pak účelná alokace veřejných zdrojů (veřejných prostředků), kdy za splnění jasně definovaných a přesně stanovených postupů může zadavatel (jako osoba hospodařící s těmito veřejnými zdroji) zadat splnění veřejné zakázky třetí osobě, a to na podkladě písemné smlouvy.³

¹ Hradecká, Z.: Komparace standardů Fair Trade organizací a jejich dopadů na producentů sružení v rozvojových zemích. Diplomová práce zpracovaná na Vysoké škole ekonomické v Praze, Fakultě mezinárodních vztahů, rok 2008; DP zpřístupněna na internetu.

² Plíva, S.: Obchodní závazkové vztahy. ASPI, Praha 2006.

³ Ochrana, F.: Zadávání, hodnocení a kontrola veřejných zakázek. Ekonomická analýza. Ekopress, Praha 2008; Jurčík, R.: Zadávání veřejných zakázek v praxi. C. H. Beck, Praha 2002.

3. VYMEZENÍ VZTAHU MEZI FAIR TRADE A VEŘEJNÝMI ZAKÁZKAMI (ANALÝZA PROBLÉMU)

Při zjednodušeném pohledu by se mohlo zdát, že zohledňování fairtradových kritérií při zadávání veřejných zakázek by nemělo činit žádných potíží. Na zadavatele veřejné zakázky jako na osobu, která hospodářs s veřejnými prostředky, se totiž lze dívat jako na osobu, která svým jednáním může pozitivně ovlivňovat sledování obecných celospolečenských cílů. Cílů, které jsou vyjádřeny v rámci koncepce trvale udržitelného rozvoje. Nemělo by tak být problémem, aby zadavatel aplikoval v rámci zadávacího řízení kritéria, která zohledňují sociální a environmentální aspekty, a tím by při vynakládání veřejných prostředků pozitivně přispíval k dalšímu rozvoji lidské společnosti, a to v rámci zásad otevřeného a spravedlivého obchodu.

Tento pohled je však značně zjednodušující. Problém při aplikaci fairtradových kritérií do veřejných zakázek spočívá v samotné povaze veřejné zakázky. V povaze, která si sama o sobě vynucuje nejen potřebu právní regulace veřejných zakázek, ale která reflektuje také ekonomické aspekty jejich zadávání.

Veřejné zakázky z právního hlediska lze chápat jako úzce pojatý předmět právní regulace, která primárně směřuje k zajištění ekonomických aspektů alokace veřejných prostředků. Právní úprava veřejných zakázek je svojí povahou souborem veřejnoprávních omezení smluvní svobody stran obchodních závazků⁴, kdy význam těchto veřejnoprávních omezení spočívá v potřebě průběžné kontroly postupů zadavatele, které musí být takové, aby nepoškozovaly volnou a svobodnou hospodářskou soutěž a konkurenční prostředí. Veřejnoprávní regulaci veřejných zakázek lze proto chápat jako širší regulaci soutěžního práva.

Zohlednění fairtradových kritérií při zadávání veřejných zakázek může primárně narážet na problém zachování volné hospodářské soutěže, a to zejména z hlediska plného respektování zásady transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace možných uchazečů o veřejnou zakázku. Zohlednění fairtradových kritérií totiž téměř vždy povede k omezení okruhu subjektů, které se o veřejnou zakázku mohou ucházet. V tomto ohledu nelze přehlédnout konstantní judikaturu českých soudů, podle níž se za skrytou formu diskriminace v zadávacích řízeních považuje postup, kterým by zadavatel znemožnil některým dodavatelům ucházet se o veřejnou zakázku, a to nastavením takových podmínek (zejména kvalifikačních předpokladů), které by požadovaly technickou způsobilost zjevně nepřiměřenou velikostí, složitostí a technické náročností konkrétní veřejné zakázky. Tedy jinak vyjádřeno, která by byla v hrubém nepochopitelně s cílem a účelem veřejného zájmu, pro který je veřejná zakázka v daném případě zadávána.

Reflexe fairtradových kritérií v rámci veřejných zakázek však může být problematická i z hlediska ekonomické podstaty veřejných zakázek. Jak již bylo výše uvedeno, důvodem pro právní regulaci veřejných zakázek je především potřeba průběžné kontroly efektivního vynakládání veřejných prostředků. Toto efektivní vynakládání veřejných prostředků bývá většinou pojímáno jako sledování ekonomické racionality při zadávání veřejné zakázky. Jde o takové chování zadavatele, v němž zadavatel plně zvažil všechny aspekty hospodárnosti, efektivnosti, a zejména účelnosti veřejné zakázky. Je proto pochopitelné, že základním kritériem při zadávání veřejných zakázek bude nejčastěji nabídková cena. Zadavatel však může reflektovat i ekonomickou výhodnost nabídky, tedy poměřovat nabídnutou cenu ve vztahu k získanému veřejnému statku, jeho účelu, jeho hospodárnosti a jeho efektivitě. Jinak vyjádřeno, půjde

o hodnocení v rovině „nabídnutá cena – získaný výkon“. Ani z hlediska ekonomické podstaty veřejných zakázek není vyloučeno, aby zadavatel reflektoval kritéria fair trade a požadoval produkt, který je plně v souladu s principy spravedlivého obchodu. Bude se však muset vypořádat s otázkou ekonomické racionality svého počínání, neboť bude požadovat produkt, který je určitým „nadstandardem“, což se může projevat ve vyšší nabídkové ceně.

Z uvedených úvah vyplývá, že rozhodujícím faktorem pro odůvodnění postupu zadavatele, který v rámci zadání veřejné zakázky zohlední kritéria spravedlivého obchodu, bude jednak dodržení všech závazných postupů tak, aby byla naplněna formální stránka zadání a aby zadavatel svým počínáním nepřiměřeně a neodůvodněně nezasahoval do volné hospodářské soutěže existující mezi potenciálními dodavateli poptávaného statku, a zároveň aby způsob výběru nejvhodnější nabídky byl vždy odůvodnitelný z hlediska veřejné potřeby a cílů, jež zadavatel formulací zadávacích podmínek vymezil a sleduje. Zadavatel přitom musí být připraven kdykoliv svůj postup zdůvodnit a vysvětlit, a to nejen ve vztahu k případným uchazečům o veřejnou zakázku, ale též ve vztahu k orgánu dohledu nad veřejnými zakázkami, kterým je v podmínkách České republiky Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2008, sp. zn. 1AFS 20/2008: „*Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, zakazuje nikoli pouze diskriminaci zjevnou, ale též diskriminaci skrytou. Za skrytou formu nepřipustné diskriminace v zadávacích řízeních je třeba považovat i takový postup, kdy zadavatel znemožní některým dodavatelům ucházet se o veřejnou zakázku nastavením takových technických kvalifikačních předpokladů, které jsou zjevně nepřiměřené ve vztahu k velikosti, složitosti a technické náročnosti konkrétní veřejné zakázky, v důsledku čehož je zřejmé, že zakázku nemohou splnit toliko někteří z dodavatelů (potencionálních uchazečů), jež by jinak byli bývali k plnění předmětu veřejné zakázky objektivně způsobilými. Někteří z dodavatelů totiž mají v takovém případě a priori znemožněnou účast v zadávacím řízení, byť by předmět veřejné zakázky mohli realizovat stejně úspěšně, jako dodavatelé ostatní. Tím se znemožňuje dosažení cíle zákona o veřejných zakázkách, tedy zajištění hospodářské soutěže a konkurenčního prostředí mezi dodavateli. Podmínky stanovené zadavatelem vůči dodavatelům musí být ekonomicky důvodné a přiměřené poptávanému plnění.*“⁴⁵

Aby zadavatel unesl argumentaci, proč při zadání veřejné zakázky zohledňuje kritéria spravedlivého obchodu a požaduje plnění, jež je certifikováno jako plnění vyprodukované v souladu s principy fair trade, musí jednání zadavatele vycházet především z potřebné znalosti problematiky fair trade a musí být opřeno o explicitně vyjádřenou „politickou podporu“ cílům, jež jsou konceptem fair trade sledovány. Jen za splnění těchto podmínek může zadavatel obstát při zdůvodňování podpory, kterou formulací podmínek veřejné zakázky produktům reflektujícím kritéria spravedlivého obchodu vyjádřil.

Lze proto shrnout, že jednání zadavatele při zadání veřejné zakázky s respektem k principům spravedlivého obchodu se musí opírat o **tři základní pilíře**:

- 1. znalost principů fair trade a možností certifikace v rámci systému fair trade tak, aby mohly být zohledněny všechny přínosy, které použití této standardizace a certifikace daného produktu pro zadavatele – z hlediska lokálních zájmů i z hlediska globálních cílů – přináší** (viz výklad obsažený v kapitole IV.).
- 2. politickou podporu udržitelného zadávání veřejných zakázek a v širším slova smyslu o politikou podporu udržitelného rozvoje a cílů udržitelného rozvoje** (viz výklad obsažený v kapitole V.).

4 Plíva, S.: Obchodní závazkové vztahy. ASPI, Praha 2006.

5 Raus, D.: Zadávání veřejných zakázek. Judikatura s komentářem. Wolters Kluwer ČR, Praha 2011.

3. **správný procesní postup při zadávání veřejné zakázky tak, aby proces zadání, jeho hodnocení a následný výsledek byl zcela v souladu jak s evropskou, tak i národní legislativou (viz výklad obsažený v kapitole VI.).**

SHRNUTÍ:

- **Právní úprava a regulace veřejných zakázek je odůvodněna potřebou kontroly efektivního vynakládání veřejných prostředků a potřebou kontroly postupů zadavatele tak, aby nedocházelo k neoprávněnému omezování volné hospodářské soutěže.**
- **Právní úprava veřejných zakázek je svojí povahou veřejnoprávním omezením smluvní volnosti a smluvní svobody zadavatele veřejné zakázky.**
- **Zadání veřejné zakázky se musí vždy stát postupem, který respektuje zásadu transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace.**
- **Zadání veřejné zakázky musí vždy respektovat zásadu ekonomické racionality vysvětlitelnou jako zásadu reflektující kritéria hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti veřejné zakázky.**

4. FAIR TRADE – POJEM, STANDARDY, CERTIFIKACE

Jak již bylo výše uvedeno, fair trade, nebo též spravedlivý či férový obchod, můžeme v obecné rovině chápat jako alternativní způsob vytváření mezinárodních obchodních vztahů, který bývá v některých pramenech označován jako etičtější alternativa běžného a jinak liberalizovaného obchodu. Fair trade zaměřuje svoji pozornost na mezinárodní obchodní styk mezi rozvojovými a rozvinutými zeměmi, v rámci kterého fair trade formulací určitých pravidel a principů zajišťuje rovné podmínky, rovné příležitosti a bezpečný a otevřený přístup na rozvinuté trhy pro drobné producenty a zemědělce z rozvojových zemí. Primárním cílem fair trade je vybudování takových obchodních vztahů mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi, které budou na podkladě dlouhodobé a stabilní spolupráce drobným pěstitelům a drobným producentům ze zemí globálního Jihu zajišťovat adekvátní životní podmínky a odpovídající pracovní příležitosti. Právě v tomto ohledu je koncepce fair trade plně slučitelná s koncepcí trvale udržitelného rozvoje, neboť tím, že pozitivně přispívá k budování dlouhodobých obchodních vztahů a dlouhodobého obchodního partnerství, pomáhá naplňovat sociální a environmentální cíle trvale udržitelného rozvoje.

Fair trade bývá často definován jako obchodní partnerství, které je založeno na dialogu, transparentnosti a respektu či úctě. Například jedna z definicí fair trade uvádí,⁶ že jde o obchodní partnerství, jehož cílem je větší spravedlnost v mezinárodním obchodě, čímž fair trade přispívá k udržitelnému rozvoji, neboť nabízí lepší obchodní podmínky a chrání práva drobných výrobců a pěstitelů především z rozvojových zemí. Cílem organizací, které fair trade podporují a které se v oblasti fair trade aktivně angažují, je nejen přímá podpora producentů a drobných zemědělců z rozvojových zemí, ale také aktivita v oblasti zvyšování povědomí o fair trade, a to zejména za pomoci organizování různých podpůrných akcí, kampaní a podobně.

Společensky odpovědné chování každého obchodníka či každé obchodní společnosti (Corporate Social Responsibility) vytváří novou „marketingovou komoditu“, neboť zejména koneční spotřebitelé mohou hodnotit obchodníka či dodavatele mimo jiné právě na podkladě toho, jakým způsobem přispívá k plnění obecnějších celospolečenských cílů (trvale udržitelného rozvoje). Toto společensky odpovědné chování obchodníka se stává významnou a hodnocenou „image“ obchodníka, a tím i jeho konkurenční výhodou.

Sledování podmínek spojených s tím, jak byl určitý produkt vypěstován nebo vyroben, kdo byl pracovní silou a za jakých pracovních podmínek činnost vykonával, zda byly plněny příslušné normy v oblasti ochrany životního prostředí apod., se stává hlediskem, které může ovlivňovat chování konečných spotřebitelů a které může konečného spotřebitele motivovat k tomu, aby vybral určitý produkt garantující uvedená hlediska. Jako typický příklad může sloužit globalizovaný celosvětový obchod s kávou. Lze konstatovat, že většina vypěstované kávy se obchoduje na komoditních burzách s tím, že hlavními burzami působícími v oblasti prodeje kávy je burza v New Yorku, na níž se obchoduje káva typu *arabica*, a komoditní burza v Londýně, kde je obchodována káva typu *robusta*.

Typickým příkladem chování obchodníka s kávou je soustředění se na otázky ceny a kvality surové kávy, a případně i na obchodní podmínky, za kterých bude káva zakoupena. Podstatou fair trade (a zařazením konceptu fair trade do takového obchodního vztahu) je přihlídnutí nejen k těmto esenciálním obchodním zájmům, tj. k otázce ceny, kvality a podmínek nákupu, ale i přihlídnutí k tomu, za jakých

6 Viz např. www.fairtradovamesta.cz či www.fairtrade.cz

podmínek byla káva v zemích, které se pěstováním kávy zabývají a které lze ve většině případů označit jako země rozvojové, vypěstována. Jde tedy především o určení, kým byla káva pěstována a za jakých pracovních podmínek, tj. zejm. zda se na produkci podílela i dětská pracovní síla, jakou odměnu za svoji práci získali drobní pěstitelé a zemědělci, a v neposlední řadě též za jakých podmínek – z hlediska ochrany životního prostředí – byla káva vypěstována. Tyto otázky nejsou pro obchodníka a následně i pro zpracovatele primárně významné a podstatné, ale začleněním koncepce fair trade mohou být výrazně zohledňovány.⁷

Z naznačeného příkladu vyplývá, že fair trade lze hodnotit jako hnutí, které je plně v souladu s obecnými principy trvale udržitelného rozvoje. Nemělo by proto být překážkou, aby kritéria fair trade byla zohledňována i v rámci alokace veřejných zdrojů, a tedy při zadávání veřejných zakázek.

Jak již však bylo výše naznačeno, tato reflexe fair trade ve veřejných zakázkách zcela bez nebezpečí není. Důvodem je především skutečnost, že **fair trade není zcela jednotným konceptem** s jasnými a pevně danými pravidly, která by platila ve vztahu ke všem společnostem a ve vztahu ke všem zemím. Existují dva systémy fair trade. Oba jsou reprezentovány různými fairtradovými organizacemi, z nichž každá si vytváří své vlastní standardy, svá pravidla. Jde o systém World Fair Trade Organization (WFTO), garantující dodržování příslušných standardů členstvem, a dále systém Fairtrade International – rozdíl systémů se práce zabývá v kapitole 1.3. Otázka příslušných standardů, kontroly jejich dodržování a následné certifikace má přitom pro zadání veřejné zakázky reflektující tyto aspekty zásadní význam, neboť součástí veřejné potřeby, jejíž uspokojení zadavatel při zadání veřejné zakázky sleduje, musí být i cíl, pro který je standardizace, kontrola a certifikace v rámci fair trade zřízena a do praxe zaváděna.

Je proto především nezbytně nutné, aby se každý zadavatel, který hodlá zohlednit fairtradová kritéria v rámci zadání veřejné zakázky, **přihlásil k obecným cílům, jež koncept fair trade sledují**. Tuto podmínku může zadavatel naplnit pouze v případě, pokud bude zadání realizovat s vědomím a s informovaností o tom, jaké jsou principy fair trade, jak probíhá jejich kontrola a případná certifikace.

Je tedy nezbytně nutné, aby každý zadavatel znal především tyto problémové okruhy:

- **Jaké cíle sleduje fair trade a fairtradové hnutí.**
- **Jaký ze dvou výše zmíněných systémů fair trade bude při svém zadání zadavatel zohledňovat.**
- **Jaké, z hlediska této zvolené formy, jsou základní standardy, které pro danou formu fair trade jsou obecně stanoveny a vymezeny.**
- **Jak probíhá certifikace fairtradového produktu, resp. jak probíhá certifikace pěstitelů či producenta daného produktu z hlediska jeho začlenění do obchodních vztahů v rámci fair trade.**

Bez znalosti těchto skutečností může být zohlednění fairtradových kritérií v rámci veřejné zakázky problematické. V dalším textu se proto zaměříme na výklad základních cílů koncepce fairtradového obchodu a pokusíme se specifikovat formy fair trade, se kterými se lze na trhu setkat.

⁷ Hradecká, Z.: Komparace standardů Fair Trade organizací a jejich dopadů na producentů sdužení v rozvojových zemích. Diplomová práce zpracovaná na Vysoké škole ekonomické v Praze, Fakultě mezinárodních vztahů, rok 2008; DP zpřístupněna na internetu.

4.1. CÍLE FAIR TRADE

Z hlediska vymezení veřejné potřeby, která má být zadáním veřejné zakázky uspokojována, a to zejména z hlediska globálního obecného cíle a „přidané hodnoty“, která má být v rámci zadání veřejné zakázky s respektem k principům fair trade zohledněna, je nezbytná znalost cílů, které spravedlivý obchod sleduje. V obecné rovině lze tyto cíle vymezit především obecnými zásadami formulovanými v rámci koncepce trvale udržitelného rozvoje. Nad to je však nezbytné zohledňovat i konkrétní cíle, jež tvoří podstatu fair trade a jež jsou onou „přidanou hodnotou“, která má být zadáním dané veřejné zakázky zohledňována. Pokusme se tedy cíle fair trade vymezit v dílčích jednotlivých bodech.

Hlavní cíle fair trade lze spatřovat ve třech základních aspektech. Prvním aspektem je aspekt ekonomický, druhým je aspekt sociální a třetím je aspekt ekologický. Jako dílčí složky pak lze podřadit:

Ekonomický aspekt

V rámci ekonomického aspektu je jedním z hlavních cílů fair trade stanovení tzv. spravedlivé ceny. Spravedlivou cenou je třeba rozumět systém, ve kterém je stanovena minimální výkupní cena, tedy Minimum Fairtrade Price, obsahující všechny nutné položky, a to tak, aby tato minimální výkupní cena pokrývala pěstitelům nejen jejich náklady spojené s výrobou, resp. s produkcí dané komodity, ale zároveň aby jim tato cena vždy umožnila i důstojné živobytí (někdy se též používá termín Sustainable Livelihood – jinými slovy důstojnou či udržitelnou obživu). Je pochopitelné, že stanovení této minimální či spravedlivé ceny je rozdílné u jednotlivých komodit a liší se také podle oblasti dané produkce, neboť výše důstojného živobytí může být v různých oblastech světa rozdílná.

Stanovení spravedlivé či minimální fairtradové ceny však není jediným kritériem vymezeným v rámci ekonomického aspektu. Mezi další prvky, které můžeme zařadit do oblasti ekonomického působení fairtradových standardů, patří především požadavek na vytváření spravedlivých a otevřených příležitostí pro uplatnění na trhu pro ekonomicky znevýhodněné producenty, dále zavedení takových obchodních praktik, které budou směřovat k dlouhodobým obchodním vztahům a postavení v těchto obchodních vztazích na principech otevřenosti, transparentnosti a odpovědnosti všech stran obchodního partnerství.

Sociální aspekt

V rámci sociálního aspektu je důraz kladen především na zachování určité kvality života obyvatel v rozvojových zemích, a to zejména ve vztahu k produkčnímu systému. Zvláštní pozornost je věnována důstojným pracovním podmínkám a jejich zachování ve vztahu k výrobě a produkci daných komodit. V rámci fairtradových kritérií je sledováno zejména vytváření takových pracovních podmínek, které zcela splňují standardy stanovené Mezinárodní organizací práce (ILO)⁸. V rámci dodržování mezinárodně

⁸ Mezinárodní organizace práce (ILO) je specializovanou organizací, jejímž hlavním cílem je prosazování sociální spravedlnosti a mezinárodně uznávaných lidských a pracovních práv. Organizace byla založena roku 1919 a roku 1946 se stala první specializovanou agenturou OSN. Mezinárodní organizace práce formuluje mezinárodní standardy, které směřují ke zlepšení pracovních a životních podmínek a organizuje rozsáhlý program technické spolupráce, v rámci které jsou provozovány i školicí, vzdělávací a výzkumné programy. Mezinárodní organizace práce se skládá ze tří orgánů, a to Mezinárodní konference práce, Správní rady a Mezinárodního pracovního úřadu. Mezinárodní organizace práce formuluje mezinárodní pracovní standardy formou úmluv a doporučení, přičemž takto vytvářené pracovní standardy se opírají o formulaci základních pracovních práv, tj. zejm. svobody sdružování, práva organizovat se, práva na kolektivní vyjednávání, odstraňování nucené práce, rovné příležitosti a zacházení atd. Zdroj: www.spcr.cz, www.osn.cz.

uznávaných standardů ILO je zvláštní důraz kladen především na zákaz dětské práce a zákaz nucené práce, a to v jakékoliv formě ve vztahu ke komoditám, které mají být označeny jako fairtradové.

Ekologický aspekt

Ekologický aspekt lze vyjádřit především zaměřením pozornosti na snahu maximálně šetrné produkce ve vztahu k životnímu prostředí. Sledují se zejména negativní vlivy produkčního systému na životní prostředí, a to ve vztahu k dané komoditě a k dané oblasti.

Mezi hlavní snahy všech fairtradových organizací patří kromě orientace na uvedené tři hlavní aspekty také propagace fair trade a maximální možná snaha směřující k zvýšení povědomí spotřebitelů o spravedlivém obchodu, jeho zásadách a o přínosech, které zakoupení produktu fair trade může přinášet.

SHRNUTÍ:

- **Dle Fairtrade Česká republika⁹ lze hlavní cíle spravedlivého obchodu definovat těmito základními znaky:**
- **Zlepšení životních podmínek producentů, zlepšení jejich přístupu na trh, posílení organizací výrobců, poskytnutí spravedlivých cen za výrobky a zajištění kontinuity obchodních vztahů.**
- **Rozvíjení příležitosti pro znevýhodněné výrobce, zvláště ženy a domorodé obyvatele a ochrana dětí před zneužíváním v procesu výroby.**
- **Zvyšování informovanosti spotřebitelů o negativním vlivu mezinárodního obchodu na výrobce tak, aby svou kupní sílu mohli využívat pozitivním způsobem.**
- **Poskytování příkladu obchodního partnerství skrze vzájemný dialog, respekt a transparentnost.**
- **Přispívání ke kampaním za změnu pravidel konvenčního mezinárodního obchodu.**
- **Ochrana lidských práv podporou rozvoje sociální spravedlnosti, environmentálně přijatelného chování a ekonomického zabezpečení.**

9 Přístupná pod odkazem www.fairtrade-asociace.cz

4.2. VÝROBKY FAIR TRADE

Principy a kritéria fair trade jsou nejčastěji uplatňovány u zemědělských produktů. Jde především o kávu, dále také o čaj, třtinový cukr, kakao, ovoce, ovocné šťávy, rýži, další obilniny, ořechy a koření. Fairtradová kritéria lze ale vztáhnout i na výrobky z těchto zemědělských komodit, tj. především na čokoládu, nejružnější cukrovinky včetně sušenek, ale také na alkoholické a nealkoholické nápoje.

Zásady spravedlivého obchodu lze aplikovat vedle zemědělských produktů také na výrobky v oblasti řemeslné výroby, jde zejména o šperky, sklo a keramiku, případně o oděvní doplňky. Stále se rozvíjejícím produktovým trhem v oblasti fair trade jsou pak produkty textilního průmyslu, a to zejména výrobky z certifikované fairtradové bavlny. V posledních letech se fair trade rozšiřuje i na další trhy a komodity, jako například gumové rukavice nebo fotbalové a volejbalové míče.

4.3. FORMY FAIR TRADE

Jak již bylo výše zdůrazněno, jako fair trade lze označit pouze výrobky, které pocházejí od členských organizací WFTO nebo z certifikačního systému Fairtrade International. Fair trade je tak definovaný společným prohlášením největších subjektů v oblasti etického obchodu (WFTO, Fairtrade International, EFTA, NEWS). Vedle toho existují další formy etičtějšího obchodování, které již ale jako fair trade nelze označovat.

Jednotlivé formy spravedlivého obchodu se liší nejen svou podstatou, tj. nejen tím, co vnímají a chápou jako principiálně významné z hlediska spravedlivého obchodu, ale zejména tím, jak mají nastavené standardy a jak provádějí následnou certifikaci a kontrolu jejich plnění. V nejobecnější rovině lze rozlišovat: „Fairtrade®“, „fair trade“ a další formy etičtějšího chování¹⁰. Jaké jsou mezi těmito typy rozdíly:

- **„Fairtrade®“** je patrně nejpropracovanějším systémem spravedlivého obchodu. Jeho podstata je postavena na užití certifikační či identifikační ochranné známky **Fairtrade®**, přičemž tato známka je udělována pouze výrobkům, které odpovídají daným a požadovaným standardům, jež vytváří organizace Fairtrade Labelling Organisation International, zkráceně Fairtrade International¹¹. Fairtrade International je nezisková organizace, která sdružuje zástupce producentů z rozvojových zemí a kterou tvoří 19 národních zástupců, 2 marketingové organizace, 3 producentské sítě a 1 přidružený člen, tj. 25 organizací. Fairtrade International byla založena v roce 1997 a sídlí v Bonnu. Cílem její činnosti je především permanentní dohled nad korektním užíváním ochranné známky Fairtrade®. Tento cíl plní vytvořením standardů pro certifikaci a použití ochranné známky Fairtrade®, přičemž součástí této certifikace je také pravidelná průběžná kontrola (viz níže v další kapitole). Obsahem činnosti Fairtrade International je také propagace systému certifikace Fairtrade a spolupráce s obdobnými organizacemi na území jednotlivých států Evropy, a to s cílem podpory principů spravedlivého obchodu. Partnerskou organizací Fairtrade International na území České republiky je Fairtrade Česká republika, dříve Asociace pro Fair Trade¹².

10 Blíže Hradecká, Z.: Komparace standardů Fair Trade organizací a jejich dopadů na producentův sdružení v rozvojových zemích. Diplomová práce zpracovaná na Vysoké škole ekonomické v Praze, Fakultě mezinárodních vztahů, rok 2008; DP zpřístupněna na internetu.

11 Viz www.fairtrade.net

12 K tomu blíže www.fairtrade-asociace.cz

- „**fair trade**“ – tento systém je chápán jako tradiční, méně striktní. Zárukou je členství ve World Fair Trade Organization (WFTO) a naplňování deseti základních principů (www.wfto.com). Podstata fair trade v tomto smyslu je postavena na chápání obchodního řetězce či chápání významu principů fair trade pro budování obchodních vztahů mezi producenty, zpracovateli a obchodníky. Jinak vyjádřeno – jde o koncept, který zohledňuje všechny tři aspekty fair trade, tj. aspekt ekonomický, sociální a ekologický, a transformuje je do vytvoření standardizovaných obchodních vztahů mezi producenty, zpracovateli a obchodníky ve vztahu k určitým komoditám. Tyto standardy pak musí být splněny ze strany všech zúčastněných o účast v takovém obchodním řetězci před jejich zapojením s tím, že jejich plnění je následně kontrolováno. Nejvýznamnější organizací, která dohlíží nad touto koncepcí fair trade, je World Fair Trade Organization (WFTO). WFTO sídlí v nizozemském Culemborgu a je činná od roku 1989. Mezi její hlavní činnosti patří rozvoj trhů fair trade, monitoring fair trade a dále propagace fair trade. Mezi členy WFTO patří například společnosti GEPA (Gesellschaft zur Forderung der Partnerschaft mit der Dritten Welt), působící v Německu od roku 1975, a dále rakouská společnost EZA (Entwicklungszusammenarbeit), taktéž založená v roce 1975, nebo německá El Puente. Aktuálně má WFTO přes 450 členů. Oproti systému Fairtrade International je důležitý proces výroby, a tak mohou prodávat jakýkoli produkt, který je vyroben v souladu s deseti základními standardy.
- **Další formy etického obchodování** – koncepce, která zdůrazňuje většinou pouze jediný aspekt s tím, že další dva aspekty buď nejsou obsaženy v dané koncepci, nebo jsou potlačeny. Jinak vyjádřeno, jde o koncepci, která zdůrazňuje buď aspekt ekonomický, nebo aspekt sociální, nebo aspekt environmentální, a na něj zaměřuje svoji pozornost s tím, že ostatní aspekty jsou buď potlačeny, nebo nejsou chápány jako součást této formy etického obchodování. Mezi hlavní organizace působící na této úrovni koncepce patří především organizace Rainforest Alliance, která má sídlo v New Yorku a která byla založena roku 1986¹³, a dále nizozemská organizace UTZ Certified¹⁴, která byla založena v roce 1996, nebo německá Rapunzel se svým programem Hand in Hand¹⁵.

4.4. STANDARDY FAIRTRADE

Z hlediska dalšího výkladu se omezíme pouze na vymezení standardů, které používá **organizace Fairtrade International** v rámci certifikace **Fairtrade®**. Důvodem je skutečnost, že se lze domnívat, že z hlediska České republiky je použití právě této míry standardů u veřejných zakázek a zohlednění standardizace a certifikace poskytované prostřednictvím této organizace nejjednodušší a nejtransparentnější. **Je však třeba zároveň zdůraznit, že se zadavatelé nesmějí omezit pouze na připuštění jediné certifikace, ale vždy, s respektem ke koncepci fair trade, připustit i prokázání obdobných standardů jiným vhodným způsobem.**

¹³ www.rainforest-alliance.org

¹⁴ Blíže viz www.utzcertified.org

¹⁵ Blíže viz www.rapunzel.de

Standardy, které Fairtrade International vytvořila, se dělí do dvou základních skupin, a to na tzv. *všeobecné standardy (Generic Standards)*, a dále na *specifické standardy*, které se váží k jednotlivým produktovým řadám (*Product Specific Standards*). Všeobecné standardy jsou standardy, které jsou vytvořeny pro obchodníky a producenty z rozvojových zemí a zahrnují v sobě vždy všechny tři aspekty, které fair trade sleduje, tj. aspekt ekonomický, sociální a environmentální.

Všeobecné standardy definují:

- organizaci drobných podnikatelů
- najímanou pracovní sílu
- smluvní výrobu
- obchodní standardy/normy
- geografický rámec
- tabulky/přehledy: Fairtrade Minimum Price a Fairtrade Premium
- seznam zakázaných materiálů

Specifické standardy se pak váží na jednotlivé produkty a komodity. V tuto chvíli Fairtrade International definuje celkem 17 produktových skupin, pro které vytvořilo standardy, a to:

- třtinový cukr
- obiloviny/potraviny z obilovin (rýže, quinoa, fonio)
- kakao
- káva
- přadné rostliny
- květiny a rostliny
- čerstvé ovoce (včetně banánů a hroznového vína)
- čerstvá zelenina
- zlato
- byliny a bylinné čaje, koření a aromatické rostliny
- med
- olejnatá semena a olejnaté plody
- upravené a konzervované ovoce a zelenina
- ořechy
- sportovní míče
- dřevo
- čaj (pouze z čajovníku čínského)

Důležitým doplněním specifických standardů vázaných na jednotlivé produkty a jednotlivé oblasti či země je stanovení tzv. **fairtradové minimální výkupní ceny (Fairtrade Minimum Price)** a **fairtradového sociálního příplatku (Fairtrade Premium)**. Podstatou stanovení fairtradové minimální ceny je zajištění úhrady produkčních nákladů ve vztahu k jednotlivým producentům dané komodity, a to včetně složky ceny, která bude zajišťovat odpovídající životní úroveň a udržitelnou obživu těchto producentů.

Garantovaná minimální výkupní cena (Fairtrade Minimum Price)

- Minimální cena, kterou musí kupující/odběratel za produkt zaplatit výrobci dle Fairtrade standardů.
- Jedná se o cenu (floor price), která pokrývá průměrné výrobní náklady výrobců a umožňuje jim vstup na produktový trh.
- Reprezentuje formální „záchrannou síť“, která ochraňuje výrobce před situací, kdy by byli nuceni prodávat své produkty za příliš nízkou cenu. Jedná se o nejnižší možnou cenu, kterou Fairtrade certifikovaný obchodník bude výrobcí platit. V případě, že je tržní cena výrobku vyšší než Fairtrade Minimum Price, pak musí být za výrobek zaplacen alespoň cena tržní.

Sociální příplatek (Fairtrade Premium)

- Částka placená výrobcům navíc k samotné ceně výrobku. Použití Fairtrade Premium je omezeno na investice do výroby a zpracování a do komunitních a vzdělávacích projektů. Rozhodnutí o použití Fairtrade Premium (sociálního příplatku) musí být demokraticky přijato všemi producenty v družstvu.

4.5. VYMEZENÍ VŠEOBECNÝCH STANDARDŮ ORGANIZACÍ DROBNÝCH PODNIKATELŮ

Pro konkrétnější představu se pokusme vymezit *všeobecné standardy pro organizaci drobných pěstitelů*, konkrétně pěstitelů kávy. Niže uvedené všeobecné standardy jsou vymezeny pouze v jejich základních charakteristikách. V podrobnostech by bylo třeba nahlédnout do plné verze všeobecných standardů, které má Fairtrade International uvedeny na svých internetových stránkách (www.fairtrade.net/standards.html).

Pro účely této studie postačí alespoň základní charakteristika. Lze konstatovat, že uvedené všeobecné standardy lze rozdělit do dvou skupin, a to na tzv. **povinné/minimální požadavky**, tj. požadavky, které musí splnit každý pěstitel, pokud chce být zařazen do systému certifikace v rámci Fairtrade International, a tzv. **pokročilé standardy**, které musí být prokazovány vždy v roční zprávě a které musí zajistit rozvoj ekonomický, ekologický i sociální každého drobného pěstitelů. Samy standardy se dělí v podstatě do čtyř základních oblastí, z nichž první tři se týkají problematiky sociálního, ekonomického a ekologického rozvoje (tři základní aspekty, které byly výše vymezeny jako obecné, základní cíle, které Fairtrade International v rámci vymezení standardů sleduje), čtvrtou skupinu tvoří pracovní standardy, v nichž jde především o zachování principů a povinností, které definovala Mezinárodní organizace práce. Pokusme se tedy alespoň ve stručnosti všeobecné standardy vymezit :

1. Sociální rozvoj (Social Development)

- Mezi základní požadavky v oblasti sociálního rozvoje lze řadit především respekt k **zásadu nediskriminace**, tzn. že jakékoliv členství v organizaci drobných podnikatelů nesmí být jakkoli diskriminačně podmíněno, ať už na základě rasy, náboženství, pohlaví či z hlediska politické příslušnosti či sociálního původu.
- Struktura, kterou organizace drobných pěstitelů bude vytvářet, musí být postavena na **principu transparentnosti** a plně demokratických pravidel, tj. musí umožňovat kontrolu všech členů nad organizací.

2. Ekonomický rozvoj (Economic Development)

V rámci požadavku ekonomického rozvoje můžeme vymezit především tyto hlavní požadavky:

- Prokázání existence ekonomické infrastruktury umožňující organizaci drobných pěstitelů exportovat danou produkci a zároveň ji uchovávat v kvalitě, která je nutná pro odběratele. Musí být prokázáno, že organizace je schopná své produkty řádně skladovat, je schopna zajistit jejich přepravu do místa odběru a je schopna uchovávat tuto produkci způsobem, který zajistí její kvalitu.
- Zároveň v rámci tohoto všeobecného standardu je vyžadováno i prokázání, jakým způsobem naložila organizace s Fairtrade Premium (sociálním příplatkem), který byl uhrazen.
- V rámci pokročilých pravidel u ekonomického rozvoje je pak požadováno splnění dalších povinností souvisejících s rozvojem dané organizace do budoucna, tj. povinností, které jsou spojeny zejména s organizací školení pro jednotlivé zaměstnance, otázkou investic a jejich užití apod.

3. Ekologický rozvoj (Environmental Development)

- V rámci tohoto bodu jde především o monitoring vlivu činnosti drobných pěstitelů na životní prostředí. Mezi hlavní omezení v rámci této skupiny patří především:
- Nevyužívání, resp. minimalizace užití jakýchkoli chemických prostředků pro ošetřování a podporu růstu daných rostlin, dané produkce. Fairtrade International v tomto směru vydává seznam zakázaných chemických látek, které při produkci nesmějí být použity. Chemické látky, které jsou pro užití povoleny, pak musí být vymezeným způsobem skladovány a použity pouze v rozsahu, který standardizace Fairtrade International umožňuje.
- Standardy ekologického rozvoje přísně kontrolují způsob nakládání s vyprodukovanými odpady.
- Přísná ochrana je věnována zejména půdě a vodě, které nesmějí být zemědělskou produkcí jakkoli kontaminovány.
- Přísná ochrana před lesními požáry a zákaz vypalování prostoru pro zemědělskou produkci, pokud není stanoveno jinak. Při využití ohně, pokud je povolen, se musí postupovat tak, aby nedocházelo k jakémukoliv poškození životního prostředí.

4. Pracovní standardy (Standards of Labour Conditions)

Pracovní standardy navazují na principy definované Mezinárodní organizací práce. Mezi hlavní standardy patří:

- Úplný zákaz nucené a dětské práce, tj. práce, která je nebezpečná, nesmí být vykonávána osobami mladšími 18 let, běžné práce jsou zakázány pro osoby mladší 15 let.
- Musí být dodržovány veškeré požadavky ochrany zdraví a bezpečnosti práce tak, jak jsou standardizovány v rámci mezinárodních norem i národního zákonodárství.
- Musí být zpřístupněny principy kolektivního vyjednávání, tj. musí být zajištěna možnost existence odborů v rámci pracoviště, a to včetně zákazu jakékoliv diskriminace členů odborů. Musí být řádně dokumentovány mzdové režimy a mzdové podmínky v rámci dané organizace s tím, že mzda musí být vyšší nebo minimálně srovnatelná s minimální zákonnou výší mzdy, resp. s minimální mzdou, která je obvyklá z hlediska daného regionu a produkce.

4.6. PRODUKTOVÉ FAIRTRADOVÉ STANDARDY

Jak již bylo výše zdůrazněno, všeobecné standardy Fairtrade mají charakter obecně aplikované normy, která musí být splněna bez ohledu na produkci v případě, má-li jít o organizaci, resp. o producenta, který má být zahrnut do fairtradového systému. Z hlediska lokality, resp. místa či státu, kde se tyto všeobecné fairtradové standardy aplikují, je vždy u daných standardů připojen i přehled, jež zobrazuje, ve kterých státech lze tyto fairtradové standardy použít.

Fairtradové standardy pro organizace malých producentů – káva

Kromě všeobecných standardů existují i zvláštní standardy pro vybrané produkty. Připojme alespoň stručnou charakteristiku fairtradových standardů pro organizace drobných pěstitelů kávy (v plném znění jsou k dispozici na internetové stránce www.fairtrade.net/standards.html).

Speciální standardy pro organizace malých producentů kávy se zaměřují především na problematiku obchodu, tj. na specifikování podmínek daných obchodních vztahů mezi producenty na jedné straně a odběrateli na straně druhé (viz výňatek bodu **2.3 Contracts**)¹⁶:

A „price to be fixed“ contract should be used between the seller and the buyer. The price fixation must be made at the seller's call.

An outright priced contract may be used only in the following cases:

- *auction systems where it would invalidate a price to be fixed contract, or*
- *the seller has the coffee in stock at the time of making the contract, or*
- *the seller and the buyer agree that it is mutually beneficial to have an outright price contract and jointly agree upon a risk management strategy. The mutual agreement and the details of the risk management strategy must be confirmed in writing.*

Mezi prodávajícím a kupujícím bude uzavřena obchodní smlouva obsahující ustanovení o budoucím určení kupní ceny. Tato následná fixace ceny musí být provedena na základě výzvy prodávajícího.

Smlouva s přímo určenou cenou může být použita pouze v následujících případech:

- *u aukčních systémů, kde není možné uzavřít smlouvu s následným určením ceny, nebo*
- *prodávající má kávu na skladě v okamžiku podepisování smlouvy, nebo*
- *prodávající i kupující souhlasí s tím, že je oboustranně výhodné a přínosné mít smlouvu s přímo stanovenou cenou, a shodně souhlasí se strategií řízení rizik; vzájemná dohoda a detail strategie řízení rizik musí být písemně potvrzeny.*

Dále se dotýká zejména problematiky ceny a financování, tj. platebních podmínek v rámci takového obchodu, kdy tyto zvláštní speciální standardy řeší jednak otázku předfinancování daného obchodu, viz bod 4.2 Pre-finance:

On request from the producer, the Fairtrade payer must make up to 60% of the value of the contract available as pre-finance to the producer at any time after signing the contract. The pre-finance must be made available at least eight weeks prior to shipment.

Na žádost výrobce je „fairtradový obchodník“ povinen dát výrobcí k dispozici 60 % celkové ceny zboží stanovené ve smlouvě jako předfinancování, a to kdykoliv po okamžiku podpisu smlouvy. Předfinancování musí být umožněno nejméně osm týdnů před odesláním zboží.

A dále též podrobně otázku ceny, a to zejména z hlediska výše této ceny, a dále její fixace, tedy zakotvení pro daný obchod a dané obchody v budoucnu, viz bod 4.3 Pricing:

Fairtrade Minimum Prices and Fairtrade Premium levels for Fairtrade products are published separately to the products standards.

Hodnoty garantované minimální výkupní ceny a sociálního příplatku jsou uvedeny zvlášť pro jednotlivé produktové standardy:

4.3.1 Price reference: *For Arabica coffees the reference market price shall be based on the New York Board of Trade „C“ contract (NYBOT/ICE). The reference market price shall be established in US \$-cents per pound, plus or minus the prevailing differential for the relevant quality, basis FOB origin, net shipped weight.*

4.3.1 Referenční ceny: *Pro kávu typu Arabica je referenční tržní cena založena na cenách komodit „C“ newyorské komoditní burzy. Referenční tržní cena má být stanovena v amerických dolarech ve formátu dolary-centy za libru (váhová míra), plus nebo minus převažující diferencíál pro odpovídající kvalitu, FOB (dodací podmínka – Mezinárodních výkladových pravidel INCOTERMS – prodávající je u FOB povinen dodat zboží na palubu lodi v přístavu nakládky a vybavit odbavení zboží pro vývoz), čistá váha.*

4.3.2 Price reference: *For Robusta coffees the reference market price shall be based on the London „EURONEXT LIFFE“ contract. The reference market price shall be established in US-dollars per metric ton, plus or minus the prevailing differential for the relevant quality, basis FOB, net shipped weight.*

4.3.2 Referenční ceny: *Pro kávu typu Robusta je referenční tržní cena založena na cenách londýnské burzy „EURONEXT LIFFE“. Referenční tržní cena má být stanovena v amerických dolarech ve formátu dolary-centy za metrickou tunu, plus nebo minus převažující diferencíál pro odpovídající kvalitu, FOB (dodací podmínka – Mezinárodních výkladových pravidel INCOTERMS – prodávající je u FOB povinen dodat zboží na palubu lodi v přístavu nakládky a vybavit odbavení zboží pro vývoz), čistá váha.*

4.3.3 Price fixation: *In the case of Price-to-be fixed contract, if the seller wishes to fix the price before the harvest starts, the fixation requires the agreement of the buyer.*

4.3.3 Fixace ceny: *Pokud si v případě smlouvy s ustanovením o budoucím určení ceny prodávající přeje cenu zafixovat před obdobím počátku sklizně úrody, vyžaduje si fixace ceny souhlas kupujícího.*

4.3.4 Price fixation: *In the case of outright priced contracts, prices must not be fixed for a period longer than one crop period.*

4.3.4 Fixace ceny: *V případě smluv s přímým určením ceny nesmějí být ceny zafixovány po dobu delší než jedno období sklizně.*

¹⁶ Všechny níže uvedené překlady znění originálních dokumentů mají charakter pracovních, nikoliv autorizovaných překladů.

4.3.6 Payments: *Payment shall be net cash against a full set of documents of first presentation. The documents to be presented will be those stipulated in the contract and will be in line with what is customary in the coffee trade.*

4.3.6 Platby: *Platba ceny bude prováděna v čisté hotovosti oproti kompletní dokumentaci při prvním předložení. Předloženými dokumenty budou dokumenty stanovené ve smlouvě a budou v souladu se zvyklostmi obchodu s kávou.*

4.3.7 Payments: *For contracts involving Fairtrade payers and producers payment must be made according to international customary conditions, and no later than 15 days after the receipt of the documents transferring ownership.*

4.3.7 Platby: *Pro smlouvy zahrnující fairtradové obchodníky a výrobce/producenty musí být platby prováděny v souladu s mezinárodními zvyklostmi a podmínkami, ne později než 15 dní po obdržení dokumentace převádějící vlastnictví produktu.*

4.3.9 Fairtrade Premium: *The Fairtrade Premium needs to be paid in addition to the price of the product („C“ Price plus or minus the prevailing differential, or the Fairtrade Minimum Price, whichever is higher“). The Fairtrade Premium amount cannot be incorporated into the agreed upon differential.*

4.3.9 Sociální příspěvek (Fairtrade premium): *Sociální příspěvek musí být zaplacen navíc k ceně produktu (cena „C“ plus nebo minus převažující diferencíál) nebo Fairtrade Minimum Price (garantovaná minimální výkupní cena – vždy ta vyšší z těchto dvou cen). Částka sociálního příspěvku nemůže být započítána do odsouhlaseného diferencíálu.*

4.7. CERTIFIKACE FAIRTRADE

Z hlediska zohlednění fairtradových kritérií v rámci veřejných zakázek má stejný význam jako standardy samotné také otázka certifikace a monitoringu plnění těchto standardů u pěstitelů dané produkce. Právě certifikace může být z pohledu zadavatele významná, a to při odůvodnění, zda je zohlednění standardů spravedlivého obchodu v rámci veřejné zakázky **transparentní a nediskriminační**. Pokud by například certifikace byla připuštěna pouze pro omezený okruh uchazečů nebo by její udělení záviselo na úhradě vysoké ceny, která by byla dostupná jen pro některé pěstitele, bylo by použití takové certifikace v rámci zadání veřejné zakázky nepřipustné. Proto je nezbytné vědět, jak certifikace v rámci **Fairtrade®** probíhá a zda je systém této certifikace **spravedlivý a otevřený** pro všechny zájemce.

V rámci systému **Fairtrade®** (tedy monitoringu dodržování standardů Fairtrade International) provádí kontrolu a následnou certifikaci nezávislá organizace FLO-Cert GmbH (případně jiný certifikační subjekt, bude-li autorizován k provádění certifikace) se sídlem v Bonnu v Německu. Tato organizace disponuje kontrolními orgány, kterými jsou inspektoři působící přímo v jednotlivých rozvojových zemích tak, aby bylo zajištěno, že tito lidé jsou plně obeznámeni s místní kulturou, s místními zákony a samozřejmě také že znají příslušný jazyk. Pokud jde o průběh samotné certifikace, lze ho nejlépe a jednoduše popsat tak, jak uvádí společnost FLO-Cert na svých internetových stránkách www.flo-cert.net.

Proces certifikace se dělí do jednotlivých fází, těmi jsou žádost, audit, evaluace, certifikace a cyklus certifikace.

Žádost

Proces podání žádosti začíná vyplněním dotazníku žadatele o certifikaci Fairtrade a končí rámcovou kontrolou (tzv. scope check), která hodnotí to, zda je žadatel k obdržení certifikace způsobilý. V průběhu této fáze dochází k informování žadatele o pravidlech Fairtrade standardů a požadavků certifikace.

Audit

Audit samotný se dělí do následujících fází:

- **Příprava** – žadatel o certifikaci obdrží od auditora dopis, který jej informuje o agendě návštěvy a dokumentech, které je potřeba mít pro audit k dispozici.
- **Zahajovací schůzka** – během této schůzky je probírán průběh auditu a taktéž jednotlivé pojmy jako Fairtrade Minimum Price a Fairtrade Premium, které s certifikací souvisejí.
- **Přezkoumání dokumentů**
- **Interview/rozhovory** – pohovory auditora se zaměstnanci a crosscheck (ověřování) poskytnutých informací.
- **Návštěva na místě** – zhodnocení situace na základě osobní návštěvy auditora.
- **Závěrečné setkání** – slouží ke zhodnocení auditu, diskusi ohledně silných a slabých stránek žadatele a možnosti napravení případných nesouladů s Fairtrade standardy.

Evaluace

V této fázi jsou žadatelem o certifikaci navrhovány postupy, jak napravit případný nesoulad s Fairtrade standardy; zástupci organizace udělující certifikaci dohlíží na to, aby navržená řešení byla v souladu s fairtradovými standardy.

Certifikace – poté, co byly veškeré nesoulady s fairtradovými standardy napraveny, je případ postoupen nestrannému zástupci certifikační komise (který nebyl přítomen u žádné z předchozích fází certifikačního procesu), přičemž tento zástupce posuzuje, zda byly případné nedostatky napraveny v souladu s fairtradovými standardy.

Certifikační cyklus – platnost uděleného certifikátu je tři roky. Každý rok provádí FLO-Cert dohled nad dodržováním fairtradových standardů a před vypršením tříletého období platnosti certifikace probíhá opět audit přímo u výrobce k ověření, že výroba probíhá i nadále v souladu s fairtradovými standardy.

Z hlediska certifikace má význam nejen proces jejího udělení a získání příslušné certifikační známky, ale též otázka cenových relací, a to zejména s přihlédnutím ke skutečnosti, že cílovou skupinou certifikace jsou drobní pěstitelé, producenti a zemědělci působící v rozvojových zemích.

Cenové podmínky za certifikaci jsou nastaveny v závislosti na velikosti uchazeče o certifikaci a dále na skutečnosti, zda jde o první, nebo o opakovanou certifikaci. Lze konstatovat, že **cena za certifikaci Fairtrade** je primárně určena pro organizace malých producentů či pěstitelů s tím, že výše ceny za získání certifikátu se odvíjí od počtu členů takové organizace. Pro jednoduše konstatujeme, že u malých pěstitelů, organizací malých pěstitelů či producentů s počtem menším než 50 činí cena za certifikaci 1430 EUR. U organizace, která by měla 50–100 členů, činí 2040 EUR, a například u organizace, která by měla více než 1000 členů, činí 3470 EUR. Tato cena je vypočítána ve vztahu k jednomu produktu, pokud by šlo o certifikaci každého dalšího produktu, zvyšuje se cena o dalších 210 EUR.

Certifikační proces je primárně nastaven na dobu tří let, po které je nutno provést kontrolu a novou certifikaci. Při žádosti o obnovení certifikátu platí, že kontrolu musí na místě samotného pěstitele

provádět fyzicky kontrolor, který opět sleduje nejen způsob a postupy při pěstování dané plodiny, ale také otázky administrativy a skladového hospodářství. I v tomto případě je správa kontrolora odesílána na pobočku společnosti FLO-Cert, kde je vyhodnocena, a to osobou, která je nezávislá na provedení evaluace a kontroly. Příslušný analytik po zpracování dané zprávy může udělenou certifikaci prodloužit o další období.

Výsledkem provedené certifikace je udělení certifikátu potvrzujícího shodu se standardem Fairtrade International. Na podkladě licence, kterou obchodníkovi udělí Fairtrade International, je pak možno na finálním produktu při jeho uvedení na spotřebitelský trh užívat ochrannou známku **Fairtrade®**. Tato ochranná známka garantuje, že daný produkt je certifikovaným produktem v rámci systému Fairtrade International. Použití ochranné známky také garantuje, že všechny suroviny, které výrobek či produkt obsahuje, byly vyprodukovány v rámci systému Fairtrade International a pocházejí od certifikovaných Fairtrade producentů. Ostatních složek, tj. těch, které nebyly vyprodukovány v rámci systému Fairtrade, protože na ně neexistuje standard a nemohou tedy být certifikovány, nesmí být v produktu obsaženo více jak 50 %. Pokud ale složky být certifikované mohou, musí být výlučně Fairtrade. Z těchto zásad existují výjimky.

Ochranná známka, jejíž vyobrazení je výše uvedeno, může být používána především na obalech produktu. Mohou ji však využívat v rámci své obchodní činnosti také certifikovaní zpracovatelé nebo obchodníci.

5. UPLATŇOVÁNÍ ETICKÝCH A SOCIÁLNÍCH KRITÉRIÍ A ZÁSAD FAIR TRADE U NÁKUPU TEXTILNÍCH VÝROBKŮ (ODĚVŮ)

Zadavatelé, kteří hospodaří s veřejnými prostředky, mohou být častými odběrateli textilních výrobků, a to zejména pracovních oděvů. V tomto smyslu můžeme uvést jako příklad stejnojmenných sborů, městské policie, hasičů, zaměstnanců nemocnic i zaměstnanců správy a infrastruktury samosprávných celků, jako měst a obcí. V posledních letech přitom sílí tlak spotřebitelů na etickou výrobu oděvů respektující sociální kritéria. Zadavatelé veřejných zakázek mohou pozitivně přispět k naplňování principů spravedlivého obchodu, pokud budou do zadání příslušná kritéria způsobem neodporujícím příslušným předpisům zahrnovat.

Není překvapující, že textilní výrobky jsou vyráběny v rámci velice složitých dodavatelsko-odběratelských vztahů, které se rozprostírají v zásadě po celém světě. Stejně tak není překvapivé, že v průběhu zpracování a následné výroby textilních výrobků dochází velmi často k masivnímu porušování základních práv, zejména v oblasti ochrany zdraví při práci a vytváření důstojných a spravedlivých pracovních podmínek. Nedostatky lze spatřovat a identifikovat již v procesu samotné produkce přírodních surovin, z nichž se textilní výrobky zpracovávají. Příkladem může sloužit zpracování surové bavlny, u níž bývá ve statistikách uváděno, že pěstování bavlny dnes celosvětově zabírá cca 2,4 % obdělávané půdy, přičemž mezi hlavní producenty patří asijské země, a to Indie a Pákistán. Na rozdíl od podmínek pěstování bavlny ve vyspělých zemích, zejména ve Spojených státech amerických, kde je produkce bavlny prováděna na velkých plantážích za pomoci nejmodernější techniky, je pěstování bavlny v zemích rozvojových závislé na drobných pěstitelích, kteří obdělávají průměrně pouze 2 ha půdy. Při pěstování bavlny není využíváno žádných strojních zařízení a mechanismů, k orání se nadále využívá skotu a bavlna se sklízí ručně bez jakékoliv strojní pomoci.

Obdobně problematická situace je také při samotném zpracování a následném šití oděvů. To se odehrává zejména v Číně a v dalších zemích východní Asie, když proces finalizace textilního výrobku zahrnuje procesy zpracování surové bavlny, její třídění, předení, tkaní, barvení, stříhání a šití, přičemž za hlavní problém v této fázi produkce lze označit především nedodržování požadavků na vytváření a dodržování takových pracovních podmínek, jaké jsou zakotveny v příslušných úmluvách Mezinárodní organizace práce. Porušovány bývají především úmluvy č. 87 (svoboda sdružování), č. 98 (kolektivní vyjednávání), č. 29 (zákaz nucené nebo povinné práce) a č. 105 (odstranění nucené práce), jakož i úmluvy č. 47 a č. 130 zabývající se problematikou neproplácení přesčasových hodin. V oblasti mzdové bývají vypláceny pouze minimální mzdy stanovené na příslušném území. Tyto minimální mzdy však nepokrývají ani základní životní potřeby. Mezi další problematické jevy patří zneužívání dětské práce, špatné hygienické podmínky v továrnách a následné zdravotní problémy vznikající jako důsledek užívání různých chemikálií a dalších látek (zejm. při barvení a zpracovávání surových materiálů), jakož i formy tělesného a psychického nátlaku.

Tlak na etickou a sociální výrobu oděvů a textilních výrobků v posledních letech stále sílí. Problémem, který se promítá do oblasti nákupu textilních výrobků v rámci veřejných zakázek, je skutečnost, že i v dnešní době je stále velmi problematický nákup takového textilního výrobku, u něhož by bylo komplexně zajištěno, že oděv byl vyroben s plným respektem ke všem sociálním a etickým kritériím výroby dodržovaným ve všech fázích produkce a následné výroby. Na trhu neexistuje certifikace, která by pokrývala celý řetězec dodavatelsko-odběratelských vztahů, tedy proces od získání surového ma-

teriálu přes jeho zpracování až po finální výrobu textilního produktu. Navíc je třeba upozornit, že na různých úrovních výrobního řetězce je nutné dohlížet na odlišné standardy a věnovat pozornost etickým a sociálním kritériím v rámci odlišných principů jejich fungování a zaměření.

Při nákupu oděvů a textilních výrobků této situaci odpovídá i nutnost uplatňování rozdílných kritérií kladoucích důraz buď na dodržování zásad spravedlivého obchodu při pěstování surového materiálu (bavlny), nebo na dodržování etických, sociálních a pracovních norem v oblasti oděvního průmyslu, tj. v oblasti zpracování surového přírodního produktu a finalizace konečného textilního oděvního výrobku. Tomuto členění odpovídá i rozdílnost dílčích certifikačních procesů, které jsou zaměřeny na rozdílné fáze produkce a výroby. Zadavatel musí zvolit, který z certifikátů bude z hlediska zadání zakázky považovat za relevantní, a to s přihlédnutím k celospolečenským cílům veřejné zakázky a druhu poptávaného produktu.

První možností zadavatele je zaměření pozornosti na dodržování sociálních a etických kritérií v procesu výroby finálního textilního produktu. Tuto oblast z hlediska sledování dodržování etických a sociálních standardů pokrývají tzv. nezávislé vícestranné iniciativy (Multi-stakeholder Initiatives). V rámci těchto vícestranných iniciativ spolupracuje široká škála zúčastněných osob od oděvních společností přes experty, nevládní organizace, vlády, ale také dělníky a jejich odborové organizace. Všechny tyto osoby a subjekty spolupracují při zabezpečení důvěryhodného systému zaměřeného především na audit, kontroly, monitoring, reportování a následné certifikace. Z těchto iniciativ v oděvním průmyslu působí na mezinárodní úrovni především Fair Wear Foundation (FWF), dále též Ethical Trading Initiative (ETI), Fair Labour Association (FLA), Social Accountability International (SAI) a Worker Right Consortium (WRC).

V přístupu mezinárodních vícestranných iniciativ a jednotlivých organizací však najdeme rozdíly. Tak např. etický kodex Fair Labour Association požaduje pouze vyplácení minimální zákonné mzdy, nikoliv takové mzdy, která by pokrývala také základní životní náklady. Tento požadavek v sobě zahrnuje až kodex Fair Wear Foundation, která požaduje nejen vyplácení minimální mzdy určené příslušnými zákonnými normami pro danou zemi či dané území, ale takové mzdy, která pokrývá životní náklady a základní životní standard dělníků. Důvodem pro tento požadavek je skutečnost, že v zemích, kde výroba oděvů a textilních výrobků probíhá, bývá minimální zákonná mzda nastavena natolik nízkou, že nepostačuje ani k pokrytí základních životních potřeb. To nutí dělníky k dlouhým přesčasům, kdy pracovní doba často přesahuje 16 hodin. Z důvodů nastavení těchto kritérií etických a sociálních kodexů bývá za nejdůvěryhodnější iniciativu v oblasti mezinárodních vícestranných iniciativ považována právě Fair Wear Foundation.

Fair Wear Foundation byla založena v roce 1999 v Nizozemí na základě spolupráce oděvních společností, odborových svazů a nevládních neziskových organizací. Organizace staví na vlastním modelovém kodexu, který je závazný pro všechny členy. Tato iniciativa certifikuje celé oděvní společnosti, přičemž v rámci těchto společností musí všechny továrny v jednotlivých státech participovat a pracovat podle základního kodexu Fair Wear Foundation. Fair Wear Foundation se zároveň zaměřuje na poradenství pro své členy a podporuje sdílení jejich zkušeností a dobré praxe. Organizace zároveň disponuje vlastními auditorskými a kontrolními týmy a nenajímá komerční kontrolory. Je financována z členských příspěvků a také prostřednictvím fondu, který vznikl na základě kolektivního vyjednávání zástupců nizozemského textilního průmyslu a evropských fondů.

Mezi základní pracovní standardy formulované v kodexu FWF patří:

- svobodně zvolené zaměstnání
- zákaz diskriminace při zaměstnání
- zákaz využívání dětské práce
- respektování svobody sdružování a práva na kolektivní vyjednávání
- vyplácení mzdy, která pokrývá životní náklady
- zákaz nadměrných přesčasů
- bezpečné a hygienické pracovní podmínky
- pracovní vztah ošetřený smlouvou odpovídající příslušným právním normám

Pro společnost, která se stane členem FWF, je pak charakteristické, že tato společnost musí:

- zavázat se, že bude aktivně pracovat na naplňování kodexu FWF a aktivně podnikat promyšlené kroky k tomuto cíli,
- registrovat své dodavatele (vést evidenci dodavatelů),
- zavést důvěryhodný systém stížností pro dělníky, jejich zástupce a případnou třetí stranu,
- pravidelně provádět nezávislé audity speciálně vyškolenými týmy FWF, v případě zjištění nedostatků usilovat o jejich nápravu,
- transparentně zveřejňovat výsledky auditů.

Mezi základní principy, na základě kterých FWF funguje, patří tyto:

- odpovědnost v rámci dodavatelského řetězce – oděvní společnosti a jejich dodavatelé společně aktivně spolupracují na naplňování kodexu
- pracovní standardy odvozené z konvencí Mezinárodní organizace práce a Všeobecné deklarace lidských práv – kodex FWF je založen na těchto mezinárodně uznávaných standardech
- ověřování naplňování kodexu ze strany FWF širokou škálou aktérů – na ověřování spolupracuje FWF s dělníky i s managementem dodavatelských společností, s odbory i s vedením členské oděvní společnosti
- procesní přístup k implementaci – oproti certifikacím jiných produktů je výroba oděvů velice složitým procesem, proto se více než certifikaci produktů FWF věnuje kontrolování procesů výroby a garantuje, že členské oděvní společnosti podnikají aktivní kroky k naplňování kodexu FWF
- zapojení aktérů ze zemí výroby – FWF spolupracuje s partnery v místech výroby (s odborovými a neziskovými organizacemi), aby zabezpečila nejvhodnější možný postup vzhledem ke specifickým podmínkám v jednotlivých zemích
- transparentnost – spolupracující aktéři vícestranné iniciativy jsou informováni o politice, aktivitách a výsledcích činnosti FWF, výsledky auditu členských společností jsou pravidelně transparentně zveřejňovány

Druhou možností postupu zadavatele je zaměření pozornosti nikoliv na fázi od zpracování surového přírodního materiálu po jeho následnou finalizaci v textilním výrobku, ale soustředění se na uplatňování zásad spravedlivého obchodu v rámci produkce surové bavlny, tj. na proces pěstování bavlny. V tomto ohledu je bavlna produktem, u kterého může být dodržování standardů fair trade sledováno a může být proto doloženo certifikací, že textilní výrobek byl vyroben z bavlny, jejíž produkce byla provedena

s plným respektem a v plném souladu se standardy spravedlivého obchodu. Existují tedy fairtradové standardy pro organizace malých producentů – pro přádné rostliny (bavlnu), přičemž tato certifikace zaručuje, že bavlna byla vypěstována za podmínek odpovídajících standardům spravedlivého obchodu.

Na podkladě těchto skutečností lze shrnout, že v otázce nákupu textilních výrobků může zadavatel, který hodlá nakoupit finální textilní výrobky z veřejných prostředků, v zásadě uplatnit dvě možné a rozdílné certifikace, které je z hlediska zadávání veřejných zakázek v případě jejich vhodného použití možno chápat za relevantní a přípustné, a to:

- **certifikaci Fairtrade** – tj. certifikaci podle standardů mezinárodní organizace Fairtrade International, která je udělována společnostmi FLO-Cert. Tato certifikace se vztahuje pouze na produkci surové bavlny a zaručuje, že bavlna jako surový produkt byla vyrobena za podmínek, jež jsou zcela v souladu s principy spravedlivého obchodu.
- **Fair Wear Foundation** jako mezinárodní vícestranná iniciativa, která dozoruje, že členské textilní společnosti, odbory a neziskové organizace při produkci finálního textilního výrobku zachovávají kodex pracovních postupů FWF, který je postaven na základních standardech Mezinárodní organizace práce a který v sobě odráží i zásady zakotvené Všeobecnou deklarací lidských práv OSN. Kodex pracovních postupů FWF mimo jiné zakotvuje i povinnost vyplácení tzv. Living Wage, tedy mzdy, která pokrývá životní náklady všech zaměstnanců textilních společností. Dodržování tohoto kodexu je přitom ověřováno pravidelnými hlášenými a neoznamnými audity.

Upozornění:

Z uvedeného vyplývá, že není vyloučeno, aby zadavatel veřejné zakázky při nákupu textilních výrobků požadoval buď pouze jednu z výše popsaných certifikací, nebo aby požadoval certifikace obě. To znamená, že zadání veřejné zakázky by směřovalo nejen k podpoře textilních výrobků (oděvů) vyrobených z fairtradové bavlny, ale současně též k podpoře textilních výrobků, u nichž finální produkce oděvu bude garantována certifikací mezinárodní vícestranné iniciativy (např. Fair Wear Foundation). V takovém případě je však třeba důrazně upozornit na skutečnost, že zadavatel podstatným způsobem omezí okruh subjektů, které budou schopny oběma požadavkům dostát a splnění obou certifikací u daného produktu prokázat. Zadavatel by se tak mohl vystavit nebezpečí, že jeho postup bude chápán jako cíleně diskriminační vůči širokému spektru potenciálních dodavatelů (uchazečů o veřejnou zakázku). Vhodnějším se proto jeví, aby se zadavatel veřejné zakázky rozhodl, zda bude v rámci zadání klást důraz pouze na kritérium spravedlivého obchodu v rámci produkce surové bavlny, nebo zda bude reflektovat pouze etická a sociální kritéria v procesu výroby textilního produktu. Jinak vyjádřeno, zadavatel by se měl rozhodnout, zda bude požadovat certifikaci Fairtrade (oděv byl vyroben z fairtradové bavlny), nebo zda bude požadovat certifikaci mezinárodní vícestranné iniciativy (např. Fair Wear Foundation).

Pro úplnost a celistvost textu doplníme stručný výťah překladu produktových standardů organizace Fairtrade International pro drobné producenty v oblasti přádných rostlin, tj. bavlny, a povšimněme si, že tyto produktové standardy v oblasti pěstování bavlny jsou postaveny s důrazem na dodržování principů spravedlivé práce tak, jak je přijala Mezinárodní organizace práce. Pozornost je přitom věnována otázce spravedlivé fairtradové ceny. Produktové standardy jsou doplněny i etickým kodexem, z něhož jsou v dalším textu vybrány alespoň základní aspekty, které tento etický kodex formuluje.

Fairtradové standardy pro organizace malých producentů – přádné rostliny (bavlna)

2.4 Requirements for operators in the cotton chain

2.4.1 Demonstrate efforts to comply

Every operator in the supply chain that takes ownership of Fairtrade cotton and uses it in the processing and/or manufacturing of Fairtrade product until the point of licensing must demonstrate efforts to comply with the following ILO Conventions before it can be approved by the certification body to start processing and/or manufacturing Fairtrade cotton.

- *Hours of work [1919]*
- *Forced Labour [1930]*
- *Freedom of Association and Protection of the Right to Organize [1948]*
- *Right to Organize and Collective Bargaining [1949]*
- *Equal Remuneration [1951]*
- *Abolition of Forced Labour [1957]*
- *Discrimination (Employment and Occupation) [1958]*
- *Minimum Wage Fixing [1970]*
- *Minimum Age Convention [1973]*
- *Occupational Safety and Health [1981]*
- *Elimination of the worst forms of Child Labour [1999]*

2.4 Požadavky na producenty zapojené do zpracování bavlny:

2.4.1 Vynaložit úsilí k dodržování konvencí Mezinárodní organizace práce

Každý podnikatel v dodavatelském řetězci, který nakupuje fairtradovou bavlnu a dále ji zpracovává a/nebo ji používá na výrobu fairtradových produktů, a to až do doby jejich licencování, musí vynaložit úsilí k dodržování následujících konvencí Mezinárodní organizace práce, předtím, než může být oprávněn certifikační autoritou k započatí zpracování a/nebo výroby fairtradové bavlny.

- *počet odpracovaných hodin [1919]*
- *nucená pracovní síla [1930]*
- *svoboda sdružování a ochrana práv na sdružování [1948]*
- *právo organizovat se a právo kolektivního vyjednávání [1949]*
- *spravedlivé/rovné odměňování [1951]*
- *zákaz nucené práce [1957]*
- *diskriminace (zaměstnání a povolání) [1958]*
- *fixace minimální mzdy [1970]*
- *úmluva o minimálním věku [1973]*
- *bezpečnost práce a ochrana zdraví při práci [1981]*
- *eliminace nejhorších/nejtvrdějších forem dětské práce [1999]*

3.1 Labour Conditions

3.1.1 In case of women growers, it has to be ensured that payments are given to the woman directly (not to the husband).

3.1 Pracovní podmínky

3.1.1 V případě pěstitelek (žen) je třeba dbát na to, aby výplata plynula přímo ženě, nikoliv jejímu muži/manželovi.

4.2 Pre-finance

4.2.1 On request from the producer, the Fairtrade payer must make up to 60% of the value of the contract available as pre-finance to the producer at any time after signing the contract. The pre-finance must be made available at least six weeks prior to shipment.

4.2 Předběžné financování

4.2.1 Na žádost výrobce musí fairtradový obchodník uvolnit/dát k dispozici výrobcí 60 % smluvní hodnoty jako předběžné financování, a to kdykoliv po podepsání kontraktu.

Předběžné financování musí být k dispozici alespoň 6 týdnů před odesláním zboží.

4.3 Pricing

4.3.1 For seed cotton from contract production:

In the case of contract production (in India and Pakistan), the Fairtrade Minimum Price is the Minimum Price paid by the promoting body to the registered producers. The promoting body can deduct Direct Fairtrade Costs amount up to maximum of EUR 0.04 per kg from the Minimum Price or market price, and pay at least the remaining amount to the individual farmers.

4.3 Ceny

4.3.1 Pro bavlnu ze smluvní produkce

V případě smluvní produkce (Indie, Pákistán) je minimální cenou, kterou platí obchodní (administrativní) zástupce registrovaným výrobcům, tzv. Fairtrade Minimum Price. Obchodní zástupce může z Fairtrade Minimum Price nebo z tržní ceny odečíst částku přímých fairtradových nákladů do výše 0,04 EUR/kg a zaplatit minimálně zbylou částku jednotlivým farmářům.

4.3.3 Payment Terms:

Payment must be made upon receipt of the product.

4.3.3 Platební podmínky:

Platba musí být provedena po obdržení zboží.

6. POLITICKÁ PODPORA UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ZADÁVÁNÍ FAIRTRADOVÝCH VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

V rámci této kapitoly se zaměříme na problematiku politické podpory a jejího explicitního vyjádření v dokumentech mezinárodní a národní povahy. Význam politické podpory je z hlediska veřejných zakázek nezanedbatelný.

Předně lze předpokládat, že zohlednění kritérií fair trade povede téměř vždy k omezení okruhu potencionálních uchazečů o veřejnou zakázku a zadavatel bude muset být schopen objektivně zdůvodnit, proč k tomuto omezení přistoupil a jaký přínos tímto krokem zadavatel sledoval. Úskalí, jež sebou zúžení okruhu potencionálních uchazečů přináší, lze eliminovat především volbou správného procesního postupu při zadání veřejné zakázky tak, aby byla zachována volná hospodářská soutěž. Zadavatel by především měl vždy předem zjistit, zda na trhu existuje dostatečný počet obchodníků či dodavatelů, kteří mohou být potencionálními uchazeči o danou veřejnou zakázku, aby nenastala situace, kdy by v důsledku zohlednění fairtradových kritérií mohl být produkt dodán pouze jedním či dvěma dodavateli (uchazeči). Dále je důležité, aby se zadavatel neomezil pouze na výběr jediného systému standardů a certifikace v rámci Fairtrade, ale aby připouštěl prokázání dodávky požadovaného plnění i jiným, ekvivalentním způsobem (blíže k tomu v další kapitole).

Druhé možné úskalí v oblasti zohlednění kritérií spravedlivého obchodu v rámci zadávání veřejných zakázek s sebou přináší i ekonomické aspekty veřejného zadávání. Jak již bylo výše zdůrazněno, veřejné zakázky je nutno chápat jako spravedlivé rozdělování veřejných prostředků způsobem, který musí být hospodárný, efektivní a účelný. Je třeba vždy poměřovat získaný produkt, jeho kvalitu, jakost a vlastnosti, s hodnotou tohoto plnění, tj. s nabídkovou cenou, která bude v rámci zadávacího řízení dosažena. Není v rozporu se základními principy zadávání veřejných zakázek, pokud zadavatel bude vyžadovat určitý vyšší standard či určitou vyšší kvalitu poptávaného plnění (např. není v rozporu se základními principy zadávání veřejných zakázek, pokud zadavatel bude namísto obvyklé kávy požadovat kávu, která naplňuje kritéria fair trade).

Požadavek na „nadstandardní“ plnění však s sebou bude vždy přinášet zvýšenou ekonomickou zátěž pro zadavatele, neboť lze důvodně předpokládat, že nabízená cena za toto plnění bude vyšší než u plnění s „obvyklými“ vlastnostmi. Zadavatel se bude muset vyrovnat a vypořádat s tímto předpokládaným navýšením, a to zejména z hlediska ekonomické racionality ve vazbě na cíle, kterých má být zadáním dané zakázky dosaženo. Lze přitom vyjít z předpokladu, že cílem, jež zadání sleduje, nemusí být pouze cíl ryze obchodní a ekonomický, ale že zadáním veřejné zakázky může zadavatel sledovat i splnění vyšších, celospolečenských veřejných zájmů, tj. zájmů, jež jsou v souladu s principy trvale udržitelného rozvoje lidské společnosti.

K takovému postupu zadavatele je však zcela nezbytná politická podpora, v níž je takto formulovaný **veřejný zájem** explicitně vyjádřen a který zadání veřejné zakázky zohledňující kritéria spravedlivého obchodu bude odůvodňovat. Jinak vyjádřeno, politická podpora udržitelnému zadávání veřejných zakázek je významná z hlediska formulace „přidané hodnoty“, kterou reflexe principů trvale udržitelného rozvoje v rámci veřejného zadávání u subjektů nakládajících s veřejnými prostředky přináší. Není totiž nezanedbatelným aspektem, že udržitelné zadávání veřejných zakázek, které bude zohledňovat kritéria environmentální, sociální a ekonomická, může poskytnout pro drobné dodavatele a pěstitele z rozvojových zemí skutečnou pobídku k rozvoji jejich obchodních vztahů a sociálně zodpovědnému chování. Tím

mohou nákupy veřejných statků realizované prostřednictvím veřejných zakázek velmi účinně podporovat příležitosti pro drobné producenty a drobné pěstitelé či zemědělce z rozvojových zemí. Mohou jim tak zvyšovat příležitost zaměstnání, zlepšovat jejich důstojné pracovní podmínky a sociální začlenění do společnosti. Mohou velmi účinně podporovat přístupnost a uzpůsobení podmínek pro všechny, kdo se na daném trhu a v daném obchodě pohybují. Mohou velmi účinně podporovat etický obchod a snahu o dosažení širších sociálních a environmentálních výhod pro všechny. U určitých výrobků, např. u zemědělských produktů jako káva apod., je pak třeba zdůraznit, že tento dopad může být velmi významný, protože právě veřejní odběratelé mohou tvořit významný odběratelský podíl na trhu daného produktu. To platí jak na národní, ale také na mezinárodní úrovni. Ze všech těchto hledisek je proto podpora udržitelnému zadávání veřejných zakázek a politická podpora principům trvale udržitelného rozvoje velmi významným aspektem při zadávání veřejných zakázek reflektujících kritéria fair trade.

Tři základní pilíře udržitelného rozvoje a jejich podpora byla vyjádřena na mezinárodním Summitu Země, který se konal v Riu de Janeiro v roce 1992. Na tomto summitu byla zdůrazněna potřeba hospodářského růstu, sociálního rozvoje a ochrany životního prostředí z hlediska celé lidské společnosti. Tyto základní tři pilíře se projeví podrobněji v Akčním plánu OSN, který se nazývá Agenda 21, jenž byl výsledkem Summitu Země. V rámci Agendy 21 je mimo jiné zdůrazněno, že „*usnadnění přístupu na trh pro export rozvojových zemí ve spojení se zdravou makroekonomickou a environmentální politikou by mělo pozitivní dopad na životní prostředí, a tím by významně přispělo k udržitelnému rozvoji*“. Agenda 21 také zdůrazňuje potřebu „*podporovat dialog mezi obchodními, rozvojovými a environmentálními komunitami*“.

Principy, které vyjádřila a definovala Agenda 21, byly znovu potvrzeny na světovém summitu O udržitelném rozvoji, který se konal v Johannesburgu v roce 2002. I na tomto summitu byla zdůrazněna potřeba vytvoření společného úsilí na podporu všech tří základních složek trvale udržitelného rozvoje, tedy složky ekonomické (a zásady ekonomického rozvoje celé společnosti), složky sociální (a potřeby sociálního rozvoje lidské společnosti) a složky ochrany životního prostředí. Zdůrazněno bylo, že všechny tři složky je potřeba chápat ve vzájemné integraci, kdy podpora jedné ze složek se dotýká a bezprostředně ovlivňuje také podporu všech ostatních složek na regionální i globální úrovni. V rámci světového summitu v Johannesburgu bylo také zdůrazněno, že globalizace musí být přístupná a spravedlivá pro všechny. Toho musí být dosaženo mimo jiné také zlepšením přístupu na dané trhy u produktů, které se týkají rozvojových zemí. Bylo konstatováno, že fair trade hraje zásadní úlohu v oblasti udržitelného rozvoje jako koncept sledující cíle udržitelného rozvoje, jako cesta k přístupu rozvojových zemí na mezinárodní trhy a jako cesta změny jinak neudržitelného způsobu výroby a spotřeby v lidské společnosti.

Podporu udržitelného rozvoje, a s tím související podporu zohlednění potřeby ekonomického, sociálního rozvoje a ochrany životního prostředí, zakotvila Evropská unie především do článku 177 Smlouvy o založení Evropského společenství. Jak již bylo výše zdůrazněno, v citovaném článku Smlouvy o založení Evropského společenství je vyjádřeno, že mezi cíle Evropské unie patří mimo jiné trvalý hospodářský a sociální rozvoj zemí globálního Jihu, a to především těch nejvíce znevýhodněných, dále hladké a postupné zapojení rozvojových zemí do světového hospodářství, boj proti chudobě a boj proti nelidským pracovním podmínkám v těchto zemích. Na podkladě uvedených formulací lze konstatovat, že princip trvale udržitelného rozvoje a s tím související základní principy fair trade jsou explicitně vyjádřeny v jednom ze základních dokumentů Evropské unie a tyto principy jsou uznávány jako základní politický a ekonomický cíl fungování celé Evropské unie.

Podporu kritériím spravedlivého obchodu vyjádřil také Evropský parlament. Výslovné vyjádření této podpory je obsaženo v Usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji 2005/2245 (IN)¹⁷. Toto usnesení, jak Evropský parlament v jeho úvodu sám deklaroval, navazuje na sdělení Komise o spravedlivém obchodu ze dne 29. 11. 1999, dále na články 177–181 Smlouvy o založení Evropského společenství a na příručku Evropské komise o ekologických veřejných zakázkách „Buying Green“ (Zelené nakupování)¹⁸.

Evropský parlament v preambuli usnesení také zdůraznil důvody, pro které přijímá toto usnesení o spravedlivém obchodu a rozvoji, když mimo jiné konstatoval, že:

- *spravedlivý obchod se prokázal jako účinný způsob podpory udržitelného rozvoje,*
- *spravedlivý obchod a ostatní nezávisle sledované obchodní iniciativy přispívají ke zvýšení sociálních a ekologických standardů a sdílejí stejnou ambici uvádět na trh, prodávat a propagovat obchod s výrobky, které jsou v souladu s určitými společenskými, ekologickými a rozvojovými kritérii,*
- *spravedlivý obchod a ostatní nezávisle sledované obchodní iniciativy přispívají ke zvýšení sociálních a ekologických standardů a jsou důležitými nástroji pro dosažení rozvojových cílů tisíciletí, zejména k odstranění chudoby a vytvoření globálního partnerství pro rozvoj,*
- *ceny mnoha zemědělských vývozních artiklů rozvojových zemí, jako je cukr, bavlna, kakao a káva, klesly v letech 1970–2000 o 30 až 60 %, což drobné zemědělce donutilo prodávat zboží pod výrobní cenou a snížilo příjmy mnoha nejhudších zemí světa, přičemž spravedlivý obchod může poskytnout řešení,*
- *koncept spravedlivého obchodu má dva neoddělitelné cíle – na jedné straně poskytnout příležitosti k rozvoji malých výrobců a pracovníků v rozvojových zemích a na straně druhé podpořit mezinárodní systém obchodování a soukromé společnosti tak, aby fungovaly spravedlivěji a lépe přispívaly k udržitelnému rozvoji, přičemž hnutí spravedlivého obchodu naplňuje tento druhý cíl tím, že jde samo příkladem a že vyvíjí tlak na vlády, mezinárodní organizace a podniky, aby se chovaly podle jeho principů,*
- *od roku 2000 došlo v Evropě k nárůstu prodeje v rámci spravedlivého obchodu v průměru o 20 % ročně a tento prodej znamená přínos pro více než milion výrobců a jejich rodiny v rozvojových zemích, když evropští spotřebitelé projevují o odpovědný nákup stále větší zájem; výrobky spravedlivého obchodu jsou uváděny na trh dvěma různými cestami: integrovanou cestou, kdy jsou výrobky (řemeslné) dováženy prostřednictvím fairtradových organizací a distribuovány zejména ve specializovaných fairtradových obchodech, a cestou značení, kdy jsou výrobky označeny speciálními certifikačními organizacemi k osvědčení toho, že jejich výrobní řetězec dodržuje zásady spravedlivého obchodu,*
- *mezinárodní hnutí spravedlivého obchodu, zejména organizace Fairtrade International (Fairtrade Labelling Organization International), World Fair Trade Organization (WFTO, součástí WFTO je také WFTO-Europe a Evropská fairtradová asociace – European Fairtrade Association), vyvinuly v posledních padesáti letech mezinárodně harmonizované dobrovolné standardy pro označené i neoznačené výrobky spravedlivého obchodu,*

17 www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2006-0207&language=CS

18 http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm

Evropský parlament v usnesení zároveň specifikuje určitá kritéria, která z hlediska hnutí spravedlivého obchodu považuje za rozhodující nejen pro použití principů spravedlivého obchodu samotných, ale zejména jako obranu před možným zneužíváním těchto principů. Mezi tato základní kritéria Evropský parlament řadí především:

- *spravedlivou výkupní cenu zaručující spravedlivou odměnu za práci a pokrývající náklady na udržitelnou výrobu a na živobytí – tato cena musí být nejméně stejně vysoká jako minimální výkupní cena společně s příplatkem, pokud byly mezinárodními asociacemi spravedlivého obchodu určeny,*
- *uskutečnění části plateb předem, pokud to výrobce požaduje,*
- *dlouhodobé stabilní vztahy s výrobcí a zapojení se ze strany výrobců do stanovování norem spravedlivého obchodu,*
- *transparentnost celého dodavatelského řetězce a dohledatelnost původu v jeho rámci tak, aby byly zajištěny příslušné informace pro spotřebitele,*
- *výrobní podmínky dodržující osm základních úmluv Mezinárodní organizace práce,*
- *respekt k životnímu prostředí, ochrana lidských práv, a zejména práv žen a dětí s respektem k tradičním výrobním metodám, které podporují hospodářský a sociální rozvoj,*
- *bdováním a kapacitami posilování postavení výrobců, zejména malých a opomíjených výrobců a pracovníků v rozvojových zemích a jejich organizací i pro příslušná sdružení, aby byla zajištěna udržitelnost spravedlivého obchodu,*
- *podpora výroby a přístupu na trh pro organizace výrobců, činnosti ke zvyšování povědomí o výrobě v rámci spravedlivého obchodu a o obchodních vztazích, posláních a cílech spravedlivého obchodu a přetrvávající nespravedlnosti mezinárodních obchodních pravidel,*
- *sedování a ověřování, zda jsou tato kritéria dodržována*

Důležitým prohlášením v rámci zkoumaného usnesení je také explicitní vyjádření, v němž Evropský parlament konstatuje, že si je vědom toho, že mezinárodní obchodní dohody zatím nepřinesly chudým zemím žádné výsledky, naproti tomu systém fair trade se osvědčil jako účinný nástroj na snižování chudoby a na podporu udržitelného rozvoje. Proto Evropský parlament věří, že z dlouhodobého hlediska by spravedlivý obchod mohl rozvojovým zemím umožnit plně se účastnit vícestranného obchodního systému. Evropský parlament v rámci usnesení apeluje na členské státy, aby vytvářely právní předpisy v oblasti spravedlivého obchodu nebo právní předpisy, které by mohly mít vliv na organizace spravedlivého obchodu a ostatní nezávisle sledované obchodní iniciativy přispívající ke zvýšení sociálních a ekologických standardů, aby jakákoliv příslušná kritéria založily na znalostech a zkušenostech zúčastněných stran včetně mezinárodního hnutí spravedlivého obchodu a aby důkladně vyhodnotily riziko nadměrné regulace a možné dopady takové regulace na malé a opomíjené výrobce a pěstitele.

Z hlediska zadávání veřejných zakázek je významný článek 22 a 23 citovaného usnesení, v němž Evropský parlament **vyzývá evropské veřejné orgány, aby začlenily kritéria spravedlivého obchodu do zadání veřejných zakázek a do nákupních politik.** Evropský parlament zároveň vyzval Komisi, aby podpořila jeho záměry tím, že vytvoří pokyny pro zadávání veřejných zakázek v rámci spravedlivého obchodu. Evropský parlament připomněl, že zejména regionální veřejnoprávní orgány mohou svými investicemi do příslušných trhů s výrobky ovlivňovat tyto trhy, a proto vyzval veřejné orgány, aby **při zadávání veřejných zakázek věnovaly výrobkům spravedlivého obchodu zvláštní pozornost.**

Je zřejmé, že Evropský parlament jednoznačně podpořil užití principů fair trade v rámci zadávání veřejných zakázek, přičemž tato podpora explicitně vyjádřená v samostatném usnesení Evropského parlamentu je z hlediska postupu zadavatelů velmi významná a důležitá. Zdůrazněme při tom, že podporu fairtradovým veřejným zakázkám Evropský parlament znovu potvrdil 18. 5. 2010 přijetím Zprávy New Developments in Public Procurement 2009/2175 (INI)¹⁹.

Vedle podpory principů spravedlivého obchodu na celosvětové úrovni a na úrovni Evropské unie tak, jak byla výše vysvětlena a zdůrazněna, je velmi podstatná i podpora principů udržitelného rozvoje, a tím i udržitelného zadávání veřejných zakázek na úrovni národní, tj. na úrovni České republiky. Za zásadní dokument v oblasti politické podpory principů spravedlivého obchodu na úrovni České republiky lze považovat Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky. Strategický rámec byl přijat vládou České republiky usnesením číslo 37 dne 11. ledna 2010, přičemž přijetím Strategického rámce vyjádřila vláda České republiky jednoznačnou podporu principům trvale udržitelného rozvoje, když z rozhodující v této oblasti vláda považuje tři základní cíle rozvoje moderní společnosti, a to rozvoj ekonomický, sociální a environmentální. Samotný dokument je strukturován do pěti prioritních os, a to:

1. Společnost, člověk, zdraví
2. Ekonomika a inovace
3. Rozvoj území
4. Krajina, ekosystémy a biodiverzita
5. Stabilní a bezpečná společnost

V rámci prioritní osy 5, Stabilní a bezpečná společnost, pak vláda vymezila cíl 3 takto: „*Rozvíjet spolupráci v rámci regionu a EU, posílit aktivní účast v mezinárodních organizacích a prosazovat principy udržitelného rozvoje na všech úrovních mnohostranných i bilaterálních vztahů a v souladu s nimi posilovat mezinárodní spolupráci v politické, ekonomické, sociální, environmentální a kulturní oblasti a usilovat o zvýšení objemu a zefektivnění oficiální a rozvojové pomoci v uvedených oblastech.*“

V rámci podrobné specifikace tohoto cíle potom usnesení vlády dále konstatuje: „*Je nutné, aby ČR co nejdříve splnila své závazky v oblasti zahraniční rozvojové spolupráce vyplývající z členství v OECD a EU. Cílem je také aktivní využívání možností mezinárodních smluv při řešení globálních rizik a jejich dopadů na ČR, rozvoj další spolupráce v rámci regionu EU a mezinárodní spolupráce za účelem posílení postavení ČR ve světě. V rámci plnění cíle je zároveň nutné prosazovat principy udržitelného rozvoje na všech úrovních mnohostranných a bilaterálních vztahů a v souladu s nimi posilovat mezinárodní spolupráci v politické, ekonomické, sociální, environmentální a kulturní oblasti.*“

Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR stanovil základní principy udržitelného rozvoje, které jsou nezbytné z hlediska jejich respektování při tvorbě všech navazujících strategií a koncepčních dokumentů (viz bod 5.2 Strategického rámce). Dodržování níže uvedených principů je pro dosažení udržitelného rozvoje České republiky klíčové, jedná se o:

- *princip rovnováhy tří pilířů udržitelného rozvoje*
- *princip soudržnosti a integrace, politika řízení*
- *princip předběžné opatrnosti*
- *princip generační a mezigenerační odpovědnosti*

19 <http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?id=581754>

- *princip rovných příležitostí*
- *princip partnerství*
- *princip mezinárodní odpovědnosti*
- *princip rozmanitosti*

Za významný z hlediska zkoumané problematiky lze považovat zejména princip partnerství, který stanoví, že vztahy mezi environmentálními, ekonomickými a sociálními subjekty musí být budovány na bázi partnerství, a nikoli konfrontace. Záměry udržitelného rozvoje včetně změny vzorců výroby a spotřeby nelze realizovat bez kooperačních a koordinačních aktivit mezi veřejným sektorem, podnikatelskou sférou, nevládními institucemi, obyvatelstvem, ale i zahraničními subjekty. K úspěšné reakci na výzvy udržitelného rozvoje patří zesílená transparentnost a odpovědnost všech zainteresovaných subjektů.

Pro úplnost doplníme, že začleňování sociálních, environmentálních a ekonomických kritérií do zadávání veřejných zakázek podpořila také vláda České republiky v rámci programového prohlášení vlády ze dne 4. 8. 2010, když bylo konstatováno, že „*při zadávání veřejných zakázek bude vláda podporovat uplatňování environmentálních a sociálních požadavků, a to s ohledem na ekonomickou návratnost*“.

Na základě provedeného shrnutí lze konstatovat, že podpora principů spravedlivého obchodu a jejich začleňování do veřejných zakázek v podobě tzv. udržitelného veřejného zadávání, je explicitně vyjádřena v řadě dokumentů mezinárodní, evropské a národní povahy, přičemž tato podpora není podmíněna žádnými specifickými a nadstandardně stanovenými podmínkami. **Lze proto konstatovat, že i v České republice je otevřen volný prostor pro udržitelné zadávání veřejných zakázek zohledňující kritéria fair trade, tedy respektující aspekty ekonomické, sociální a environmentální, na kterých je spravedlivý obchod vybudován.**

Z hlediska zadavatele je důležité zdůraznit, že neexistují žádné politické překážky, které by bránily tomu, aby se v rámci zadání veřejné zakázky zohlednily principy fair trade, přičemž realizace tohoto postupu, resp. jeho oprávněnost a přiměřenost, je závislá pouze na splnění procesních podmínek samotného zadávacího řízení a na vymezení cíle, který je zadáním veřejné zakázky sledován. Je tak pouze na zadavateli, zda si tuto cestu zvolí a kritéria spravedlivého obchodu do zadání veřejné zakázky začlení.

7. ZOHLEDNĚNÍ KRITÉRIÍ SPRAVEDLIVÉHO OBCHODU PŘI ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK V ČESKÉ REPUBLICE

Výklad problematiky zadávání veřejných zakázek s reflexí fairtradových kritérií není primárně zaměřen na obecné pojednání o veřejných zakázkách. Tato studie předpokládá, že bude využívána subjekty, které mají statut zadavatele a které jsou s nutnými postupy a procesem zadávání veřejných zakázek obeznámeny. Proto následující pojednání bude primárně zaměřeno pouze na otázku, jakým způsobem mají být kritéria spravedlivého obchodu zohledněna při tvorbě zadávací dokumentace a při realizaci samotného zadávacího řízení tak, aby tento postup zadavatele byl plně v souladu se všemi podmínkami stanovenými evropskými i národními právními předpisy.

Právní rámec zadávání veřejných zakázek je v České republice tvořen především předpisy evropskými, tj. Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/17/ES ze dne 31. 3. 2004, o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjektům působícím v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb, v platném znění, a Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. 3. 2004, o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce. Na národní úrovni je právní úprava veřejných zakázek obsažena v zákoně č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, a zákoně č. 139/2006 Sb., koncesní zákon.

Již v úvodu zdůrazníme, že žádný z uvedených předpisů, jež tvoří právní rámec veřejného zadávání v České republice, nevytváří jakoukoliv normativní překážku pro uplatnění kritérií spravedlivého obchodu v rámci veřejných zakázek. Lze konstatovat, že zatímco národní právní úprava reflexi sociálních a environmentálních kritérií do veřejných zakázek výslovně nezačleňuje, uvedené Směrnice podporu zohledňování předmětných kritérií ve veřejných zakázkách připouštějí a výslovně předpokládají. Tato skutečnost je odrazem širšího kontextu podpory trvale udržitelného rozvoje a podpory udržitelného zadávání v rámci politiky Evropské unie, přičemž sekundární odezvou je i rozhodovací praxe Evropského soudního dvora v otázkách podpory zadávání fairtradových veřejných zakázek.

Příkladem může být judikát Evropského soudního dvora ve věci Concordia Bus (C-513/19). V daném případě šlo o přidělení zakázky na autobusovou dopravu, kterou vyhlásilo město Helsinky, a to společností HKL. Proti tomuto postupu zadavatele, tedy města Helsinky, podala opravný prostředek společnost Concordia Bus, a to k ESD s názorem, že využitá kritéria pro přidělení zakázky, zejména emisní a hlukové hladiny, nepřinášejí zadavateli žádnou ekonomickou výhodu. V rozsudku Evropského soudního dvora je konstatováno, že do problematiky zadávání veřejných zakázek lze přidat i environmentální kritérium, a to pokud „*tato kritéria souvisejí s předmětem veřejné zakázky, neposkytují uvedenému zadavateli neomezenou svobodu výběru, jsou výslovně uvedena v zadávací dokumentaci nebo ve vyhlášení zakázky a jsou v souladu se všemi základními zásadami práva společenství, zejména zásadou nediskriminace*“.

Zadavatel veřejné zakázky v České republice musí kromě výše citovaných evropských směrnic a obou platných právních předpisů regulujících zadávání veřejných zakázek vzít v úvahu také další právní normy, které mohou podstatně ovlivňovat jeho rozhodovací proces při zohledňování kritérií fair trade. Jde o právní normy, které regulují chování zadavatele jako osoby nakládající s veřejnými prostředky a nesoucí v tomto směru řadu povinností s důrazem kladeným na jednání s péčí řádného a šetrného hospodáře. Mezi tyto předpisy patří především:

- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění,

- zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, v platném znění,
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění,
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění,
- zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, v platném znění,
- zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění,
- a zejména též zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, v platném znění.

Znalost právních předpisů je u zadavatele předpokládána a vytváří nezbytný rámec pro správné a legální zadání veřejné zakázky. Je také základním a nutným předpokladem pro úspěšné zohlednění kritérií fair trade v rámci veřejné zakázky a volby příslušných kritérií. Jednání zadavatele se však musí opírat, jak bylo zdůrazněno v předchozí kapitole, i o politickou podporu reflexe sociálních, ekonomických a environmentálních aspektů v rámci zadávacího řízení. Lze přitom doporučit, aby se k uvedené podpoře přihlásil i zadavatel, a to nejen svým faktickým chováním, ale též veřejným prohlášením. Zadavatel tak vůči potenciálním uchazečům o veřejné zakázky zadávaným v jeho gesci vyšle jasný, srozumitelný a předem učiněný signál, jenž může přispět k předvídatelnosti jeho dalších právních kroků, a tím i následné transparentnosti jeho jednání. Tím bude zadavatel pozitivně přispívat k právní jistotě a minimalizuje případné riziko napadení jeho kroků v rámci zadávání veřejné zakázky uchazeči o tuto zakázku. Příkladem takové praxe může být kampaň Fairtradová města, v rámci které jsou městy předem usku- tečněna prohlášení, kterými je veřejně deklarována podpora fairtradovým produktům a spravedlivému obchodování.²⁰

Doporučení:

Doporučuje se, aby zadavatel v případě, hodlá-li zohledňovat kritéria spravedlivého obchodu v jím zadávaných veřejných zakázkách, deklaroval svoji podporu principům fair trade předem v rámci veřejného prohlášení.

Realizace veřejného prohlášení je jedním, nikoliv však jediným pozitivním předpokladem pro úspěšné zadání veřejné zakázky zohledňující kritéria spravedlivého obchodu. Zadavatel se musí vyvarovat dalších úskalí, jež mu takový postup přináší. Tato rizika lze shrnout do dvou okruhů možných problémů :

- 1. Nebezpečí rozporu se zásadou transparentnosti veřejné zakázky a se zákazem diskriminace ve veřejných zakázkách.**
- 2. Nebezpečí plynoucí z nejasných hodnotících kritérií a problém se zdůvodněním ekonomické racionality veřejné zakázky.**

Pokud jde o rozpor s obecnou zásadou nediskriminace a zásadou transparentnosti v rámci veřejného zadávání, je nebezpečí ukryto zejména v omezení možného počtu uchazečů o veřejnou zakázku. Je nepochybné, že v případě, budou-li kritéria fair trade zahrnuta do veřejné zakázky, dojde v převažující většině případů k omezení potenciálního okruhu uchazečů, kteří mohou své nabídky v rámci zadávacího řízení podat. Zdůrazněme, že ani zákon o veřejných zakázkách, ani evropské směrnice nezakazují

zadavateli, aby požadoval vyšší úroveň určitého produktu, jehož dodávka je předmětem veřejné zakázky.²¹ Tento požadavek nesmí vést k zúžení okruhu potenciálních uchazečů, které by bylo nepřiměřeně poptávanému plnění, a tím by bylo v rozporu se zákazem diskriminace. Zadavatel tak nesmí svým jednáním vyvolat situaci, kdy by potenciální uchazeči, kteří by mohli poskytnout ekvivalentně srovnatelné plnění, byli z řízení o veřejné zakázce vyloučeni a nemohli by podat relevantní nabídku.

Při řešení nastíněného problému je především třeba zdůraznit, že fair trade je otevřený systém, který funguje na zcela demokratických principech. Kritéria spravedlivého obchodu jsou nastavena tak, aby se jim mohli přizpůsobit všichni potenciální uchazeči o veřejné zakázky, přičemž nikdo není předem diskriminován či vyloučen. Toto východisko je nezbytným předpokladem pro možnost zohlednění kritérií fair trade ve veřejných zakázkách, neboť předem vylučuje nebezpečí netransparentního a účelového jednání zadavatele.

Zadavatel však zároveň musí naplnit i formální podmínky veřejného zadání, kterými zabrání možnému rozporu se zákazem diskriminace. Především je nezbytné, aby si zadavatel vždy předem vyhodnotil, kolik uchazečů se může o veřejnou zakázku ucházet tak, aby zabránil situaci, kdy by reflexe kritérií spravedlivého obchodu snížila počet potenciálních uchazečů na jednoho či dva dodavatele působící na daném trhu.

Druhým nezbytným krokem je připuštění srovnatelných plnění, tj. nesvazování požadavků pouze průkazem jediné certifikace udělené jediným certifikačním subjektem (tedy např. respektováním pouze produktů označených určitou ochrannou známkou nebo certifikovaných v rámci určitého, konkrétního systému). Znovu přitom zdůrazněme, že fair trade není jednotným systémem, ale že existuje více souběžně působících organizací, které vytvořily vlastní certifikační standardy osvědčené praxí. Bylo by proto chybou zadavatele, pokud by omezil přístup k veřejné zakázce požadavkem pouze určité, konkrétní certifikace (např. by respektoval pouze produkty označené ochrannou známkou Fairtrade®) s tím, že by ostatní srovnatelné produkty ve veřejné zakázce nepřipustil.

Jistým nebezpečím může být při hodnocení podaných nabídek určení srovnatelných certifikací. Za vhodné se jeví použití odkazu na principy zakotvené v usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji (viz výše) a požadování splnění těchto standardů prokázáním takové certifikace, která na trhu osvědčuje jejich dodržování transparentním a ověřitelným způsobem. Příkladem řešení popsaného problému může být výsledek soudního sporu, který byl řešen v Holandsku v roce 2007.

Šlo o spor mezi společností Douwe Egberts a provincií Groningen (97093/KG ZA 07-320-Groningen District Court, 23. listopadu 2007), kdy předmětem sporu bylo stanovení požadavku na fairtradové produkty (obecně vyžadování fairtradových principů). Dodavatel Douwe Egberts neúspěšně žaloval provincii Groningen, protože jako dodavatel nabízel certifikovanou kávu, a to certifikací UTZ, přičemž z hlediska zadavatele byla tato certifikace vyhodnocena jako nedostatečná. V soudním rozhodnutí bylo uvedeno, že certifikace UTZ je sice srovnatelná s BIO certifikovanou kávou, pokud jde o environmentální aspekty, ale nepovažuje se za kávu, která by naplňovala veškeré aspekty a hlavní pilíře, na nichž stojí principy spra-

²¹ Je třeba zdůraznit, že zadávání veřejných zakázek s reflektováním fairtradových kritérií nelze obecně aplikovat na všechny veřejné zakázky, tj. jak na veřejné zakázky na stavební práce, tak i na veřejné zakázky a dodávky a služby, ale bude přípustné a bude využitelné pouze u relativně omezeného okruhu veřejných zakázek, a to zejména u veřejných zakázek na dodávku potravin, včetně cateringových služeb, dále na dodávky oblečení, nábytku apod. Zároveň je třeba doplnit, že využitelnost těchto kritérií bude připadat v úvahu zejména u zakázek malého rozsahu, byť s reflexí očekávané novely zákona o veřejných zakázkách účinné od 1. 4. 2012, nelze vyloučit, že kritéria fair trade budou využívána též u veřejných zakázek podlimitních.

²⁰ Více na www.fairtradovamesta.cz nebo www.fairtrade-asociace.cz

vedlivého obchodu, tedy fair trade. Nelze ji tedy považovat za srovnatelnou v oblasti plnění sociálních kritérií, a to například ve srovnání s MAX Havelaar (fairtradovou kávou). Zároveň bylo argumentováno, že použití kritérií fair trade nikoho nevyklučuje z potencionální veřejné soutěže o danou zakázku, když iniciativa fair trade je otevřený mezinárodní systém, takže i Douwe Egberts jako dodavatel kávy se může stát držitelem příslušného certifikátu (v Holandsku v té době mohlo dodávat fairtradovou kávu cca 20 společností). Bylo tedy konstatováno, že použití fairtradových kritérií nezakládá diskriminaci, neboť neomezuje nad míru přípustnou a spravedlivou uchazeče z účasti v soutěži o veřejnou zakázku.²²

K otázce nebezpečí diskriminace, a tedy i zachování volné hospodářské soutěže při reflexi fairtradových kritérií v rámci veřejné zakázky, je zajímavé i další soudní rozhodnutí opět z Holandska, tentokrát z holandského Alkmaru z 18. května 2010 (Civil Law Section MB/HE KG 117231/KG ZA 10-44).

Šlo o spor, který vedla společnost Douwe Egberts proti nizozemské obci den Helger, která vypsal zakázku na dodávku kávy a čaje s využitím fairtradových kritérií, a to tak, že tato kritéria vložila do technické specifikace a do podmínek plnění. Napadení ze strany Douwe Egberts bylo odůvodněno tím, že jí dodávaná káva certifikovaná jako UTZ nebyla v souladu s požadavky fair trade. V rozhodnutí bylo mimo jiné uvedeno: „Zásada rovného zacházení s uchazeči nezakazuje použití takových kritérií, která silně omezují okruh oprávněných osob. Tato kritéria musí být objektivně odůvodněná, a proto nemusí být nutně přípůsbena určitému uchazeči. Vypisovat veřejné zakázky na základě Fairtrade standardů je přijatelné.“²³

S reflexí uvedených stanovisek a rozhodnutí lze konstatovat, že začlenění fairtradových kritérií do veřejné zakázky není v rozporu se zásadou transparentnosti a není postupem, který by byl v rozporu se zákazem diskriminace. Pro zadavatele však lze formulovat následující:

Doporučení:

1. Doporučuje se důsledné zjištění potencionálního okruhu uchazečů a vyvarování se použití kritérií fair trade v případě, pokud by existovali pouze jeden či dva potencionální dodavatelé poptávaného plnění.
2. Doporučuje se soustředit zvýšenou pozornost na vyhledání a oslovení většího počtu potencionálních dodavatelů.
3. Doporučuje se využít odkaz na obecné principy spravedlivého obchodu tak, jak byly formulovány v usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji [2005/2245 (INI)], když tento dokument lze považovat za obecně přístupný a specifikující standardy spravedlivého obchodu v té nejobecnější možné rovině.
4. Doporučuje se, aby bylo připuštěno prokázání naplnění příslušných standardů alternativními způsoby [lze například formulovat, že za vyhovující budou považovány výrobky nesoucí značku **Fairtrade**® dle certifikace Fairtrade International nebo výrobky dovážené a distribuované prostřednictvím fair trade organizací (členové WFTO)].

²² Dostupné na www.fairpoint.cz

²³ Dostupné na www.fairpoint.cz

Upozornění:

- Za nepřipustné lze považovat omezení požadovaného plnění prokázáním pouze jediné certifikace (tedy využití pouze konkrétních standardů nastavených pouze jednou certifikační a standardizační organizací).
- Za nepřipustné lze považovat požadavek na dodávku pouze produktů označených konkrétní ochrannou známkou (např. **Fairtrade**®).
- Je vhodné požadovat splnění obecných fairtradových principů a konkrétní certifikaci Fairtrade nebo členství v WFTO využít pouze k ověření naplnění těchto obecných požadavků.

Druhým možným nebezpečím při zohlednění kritérií spravedlivého obchodu v rámci veřejné zakázky je otázka ekonomické racionality využití těchto kritérií. Nelze přehlédnout, že při zohlednění kritérií fair trade bude dodávaný produkt ve většině případů dražším ekvivalentem produktu, který standardizací a certifikací Fairtrade nebude naplňovat. Při této úvaze je však třeba zohlednit skutečnost, že fairtradový produkt bude většinou produktem vyšší kvality a jakosti, a tak je třeba při řešení otázky ekonomické racionality důsledně srovnávat produkty (zboží), které jsou z hlediska jakostních kritérií srovnatelné. Nezřídka pak fairtradový produkt bude produktem levnějším než jakostně a kvalitativně srovnatelné zboží, které je na trhu dostupné.

Je nutné zároveň zdůraznit, že „přidaná hodnota“ u produktů fair trade spočívá v zohledňování ekonomických, sociálních a environmentálních aspektů, které jsou pilíři fair trade jako alternativního systému mezinárodního obchodu a které jsou plně v souladu se zásadami trvale udržitelného rozvoje. Zadavatel tak do veřejné zakázky přidává reflexi určitých vyšších celospolečenských cílů, kdy veřejné prostředky, které používá, investuje způsobem přinášejícím pozitivní efekt z hlediska rozvoje celé lidské společnosti a existence budoucích generací. Zadavatel musí být zároveň připraven cíle takového zadání veřejné zakázky porovnávat k veřejné potřebě a k ekonomické racionalitě poptávaného a získaného plnění. Pro zadavatele tak lze formulovat tyto body:

Doporučení:

1. Doporučuje se, aby zadavatel stanovil podmínky v rámci zadávací dokumentace tak, aby byly odůvodnitelné z hlediska jejich ekonomické racionality a z hlediska přiměřenosti k poptávanému plnění.
2. Doporučuje se, aby zadavatel v rámci uspokojení veřejné potřeby při zadávání veřejné zakázky reflektoval i širší veřejné cíle, tedy zájmy celé společnosti, které nemusí mít nutně průmyslovou či obchodní povahu (jde o aspekty sociální, ekonomické a environmentální).
3. Doporučuje se, aby zadavatel při tvorbě zadávacích podmínek zohledňujících kritéria spravedlivého obchodu věnoval pozornost odůvodnění plněných veřejných cílů zakázky a postupoval vždy se znalostí principů, na kterých je spravedlivý obchod vybudován, a činil tak s vědomím politické podpory, která je principům spravedlivého obchodu vyjádřena na mezinárodní, evropské i národní úrovni.

Upozornění:

Zadavatel by se měl vyvarovat stanovení nepřiměřených požadavků a podmínek, a to v poměru k poptávanému plnění a uspokojované veřejné potřebě.

K dané problematice lze ještě shrnout několik judikátů, které se sice nedotýkají přímo problematiky zohlednění kritérií spravedlivého obchodu v rámci zadávání veřejných zakázek, avšak které z hlediska upozornění na některé problematické postupy zadavatele mohou být významné.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 1 Afs 20/2008 z 5. 6. 2008: „Podmínky stanovené zadavatelem vůči dodavatelům musí být ekonomicky důvodné a přiměřené poptávanému plnění.“

Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 2 Afs 87/2008 z 26. 3. 2009: „Za jasnost a určitost zadávacích podmínek odpovídá zadavatel. Základem zadávací dokumentace je co nejpřesnější vymezení předmětu veřejné zakázky provedené natolik podrobným, srozumitelným a co do významu jednotlivých údajů jednoznačným způsobem, který umožní samotné sestavení nabídky, její následně transparentní hodnocení zadavatelem, a poté i následné objektivní přezkoumání toho, zda zadavatel hodnotil nabídky takovým způsobem, jakým měl. Ze zadávací dokumentace musí být zcela jednoznačně patrné, v jakých otázkách a jak konkrétně spolu budou nabídky soutěžit.“

Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 5 Afs 131/2007 ze dne 12. 5. 2008: „Smyslem požadavku na určitost, kompletnost a dostatečnou podrobnost zadávací dokumentace, vyjádřeného v § 48 odst. 1 předchozího zákona o veřejných zakázkách, je dosažení stavu, kdy nabídka bude směřovat k uspokojení skutečných požadavků zadavatele, kdy její obsah nebude fakticky ‚diktován‘ ze strany dodavatele, kdy dodavatelé ze zadávací dokumentace vyplynou konkrétní informace, na základě kterých se sám rozhodne, zda se o veřejnou zakázku hodlá ucházet a kdy nabídky reagující na podmínky uvedené v zadávací dokumentaci budou vzájemně srovnatelné.“

Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 1 Afs 45/2010 ze dne 15. 9. 2010: „Transparentním postupem při zadávání veřejné zakázky je takový postup zadavatele, který nevzbuzuje pochybnosti o tom, že zadavatel jedná regulérně. Požadavek transparentnosti není splněn tehdy, pokud jsou v zadavatelském postupu shledány takové prvky, jež zadávací řízení činí nekontrolovatelným, hůře kontrolovatelným, nečitelným a nepřehledným, nebo jež vzbuzují pochybnosti o pravých důvodech jednotlivých kroků zadavatele.“²⁴

Z hlediska procesního postupu při zadání veřejné zakázky lze s respektem k výše uvedeným závěrům konstatovat, že zadavatelé mají dvě možnosti, jak zohlednit kritéria spravedlivého obchodu v rámci veřejných zakázek, a to:

1. v rámci hodnoticích kritérií
nebo
2. v rámci vymezení technických podmínek předmětu plnění.

Zadavatel má především možnost využít hodnoticích kritéria ekonomické výhodnosti nabídky, kdy v rámci dílčího hodnoticích kritéria bude stanoven požadavek na produkt naplňující principy spravedlivého obchodu. Zadavatel musí v takovém případě určit váhu tohoto dílčího hodnoticích kritéria. Popsaný postup je zcela v souladu s § 78 platného zákona o veřejných zakázkách, který konstatuje, že základním hodnoticím kritériem může být také ekonomická výhodnost nabídky. V případě, že se zadavatel rozhodne využít tohoto základního hodnoticích kritéria ekonomické výhodnosti nabídky, musí stanovit dílčí hodnoticích kritéria tak, aby vyjadřovala vztah mezi získaným předmětem a jeho vlastnostmi a cenou za toto nabídnuté plnění. Dle zákona pak platí, že dílčí hodnoticích kritéria se musí vztahovat vždy k nabízenému plnění a mohou jimi být zejména nabídková cena, kvalita, technická úroveň nabízeného plnění, estetické a funkční vlastnosti, vlastnosti plnění z hlediska vlivu na životní prostředí, vliv na zaměstna-

nost osob se zdravotním postižením, provozní náklady, návratnost nákladů, záruční a pozáruční servis, zabezpečení dodávek, dodací lhůta nebo lhůta pro dokončení (viz § 78 odst. 4 zákona o veřejných zakázkách). Zákon zároveň požaduje, aby zadavatel stanovil jednotlivým dílčím hodnoticím kritériím váhu, která bude vyjádřena v procentech, nebo aby vyjádřil jiný matematický vztah mezi dílčími hodnoticích kritérii. Stanovením váhy daného kritéria dává zadavatel najevo, které z dílčích hodnoticích kritérií považuje za významné a v jakém rozsahu bude tento význam poměřován ve vztahu k ostatním dílčím hodnoticím kritériím (a tedy případně i k vyšší nabízené ceně).

Úskalí popsaného postupu zadavatele spočívá především ve správném zhodnocení a určení váhy, jaká má být dílčímu hodnoticím kritériu fair trade přidělena. Tato váha by měla být z hlediska poptávaného plnění přiměřená a měla by být zároveň odůvodněna konkrétní potřebou zadavatele. Zároveň bude třeba rozhodnout, zda dílčím hodnoticím kritériem bude též výše nabídkové ceny a v případě, že ano, v jakém poměru bude k zohlednění principů spravedlivého obchodu. Zadavatel tím mimo jiné bude vyjadřovat, o kolik je připraven respektovat vyšší cenu nabízeného plnění.

Druhou možností je zadání veřejné zakázky, u níž bude základním hodnoticím kritériem nejnižší nabídková cena tak, jak předpokládá § 78 odst. 1 písm. b) zákona o veřejných zakázkách. Zohlednění kritérií fair trade zadavatel provede vymezením technických podmínek poptávaného plnění. Dle § 45 odst. 1 zákona o veřejných zakázkách se technickými podmínkami (v případě veřejných zakázek na dodávky nebo služby) rozumí vymezení charakteristik a požadavků na dodávky nebo služby stanovené objektivně a jednoznačně způsobem vyjadřujícím účel využití požadovaného plnění zamýšlený zadavatelem.

Tento druhý postup se z hlediska transparentnosti zadání veřejné zakázky jeví jako vhodnější a „bezpečnější“. Je také z hlediska hodnocení nabídek pro zadavatele jednodušší. Přináší však úskalí, která jsou spojena s možným nebezpečím porušení zákazu diskriminace a požadavku rovného zacházení. Tomu lze předejít tím, že zadavatel při zohlednění kritérií fair trade necharakterizuje pouze jednu standardizaci a certifikaci jako přípustnou a relevantní, ale bude respektovat všechny srovnatelné standardizace a certifikace, které budou dostatečně, jasně a transparentně prokazovat respektování kritérií fair trade. Zároveň si zadavatel ověří, zda zohlednění principů spravedlivého obchodu nepovede k neúměrnému a neodůvodnitelnému omezení okruhu potenciálních uchazečů o veřejnou zakázku.

²⁴ Judikáty citovány z: Raus, D.: Zadávání veřejných zakázek. Judikatura s komentářem. Wolters Kluwer ČR, Praha 2011.

8. ZPŮSOBY VYUŽITÍ KRITÉRIÍ FAIR TRADE V RÁMCI ZADÁNÍ VEŘEJNÉ ZAKÁZKY – PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Při formulaci zadávacích podmínek lze kritéria fair trade zohlednit dvěma možnými způsoby, a to:

1. jako součást hodnotících kritérií
nebo
2. jako součást technické specifikace požadovaného plnění (produktu).

Pokusme se naformulovat tři modelová znění (výňatků) ze zadávací dokumentace zohledňující kritéria spravedlivého obchodu, a to v rámci zadávacího řízení na nákup propagačních triček (ve dvou možných alternativách) a zadávacího řízení na zajištění občerstvení (cateringových služeb) pro účastníky konference.

8.1. VYUŽITÍ KRITÉRIÍ FAIR TRADE V RÁMCI HODNOTÍCÍCH KRITÉRIÍ

V případě textilních výrobků může být komplikujícím prvkem při formulaci zadávací dokumentace s flexí fair trade v rámci hodnotících kritérií skutečnost, že u textilních výrobků je nutné rozlišovat certifikaci Fairtrade pro surovou bavlnu a certifikaci Fair Wear Foundation pro zpracování a výrobu textilního produktu. Zadavatel má na výběr, jakou z obou certifikací bude považovat za relevantní, resp. zda využije možnosti a bude požadovat certifikace obě. V takovém případě je však nutné si předem ověřit, kolik dodavatelů (potencionálních uchazečů o veřejnou zakázku) může takto stanovené požadavky splnit tak, aby postup zadavatele nebylo možno považovat za diskriminační.

Příklad I. – požadavek na certifikovanou bavlnu Fairtrade

Předmět veřejné zakázky: *dodávka propagačních triček*
Specifikace předmětu plnění: *rozsah 1000 kusů triček ve velikosti S, M, L, XL, a to dle ČSN EN 13402-3*

*Pokud bude uchazeč prokazovat dodávku předmětu veřejné zakázky (propagační trička) jako produktů, u kterých využítá bavlna byla zhotovena v souladu s podmínkami stanovenými v Usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji 2005/2245 (INI), bude za relevantní považována zejména certifikace Fairtrade prokázaná ochrannou známkou **Fairtrade**® dle certifikace Fairtrade International. Uchazeči mohou prokázat soulad s podmínkami a principy spravedlivého obchodu také jiným vhodným způsobem.*

Kritéria hodnocení:

Základní hodnotící kritérium – ekonomická výhodnost nabídek

Zadavatel v rámci základního hodnotícího kritéria určil tato dílčí hodnotící kritéria a jejich váhu:

- *výše nabídkové ceny – 50 %*
- *fairtradový produkt – 50 %*

Popis a způsob hodnocení:

Hodnocení nabídkové ceny bude provedeno na základě číselného vyjádření tohoto dílčího hodnotícího kritéria, kdy hodnocená nabídka získá bodovou hodnotu, která vznikne násobkem 100 a poměru nejnižší ceny a ceny hodnocené nabídky, tedy

$$\text{počet bodů dílčího kritéria} = 100 \times \frac{\text{hodnota nejnižší nabídky}}{\text{hodnota hodnocené nabídky}}$$

Takto získaný počet bodů bude započten do celkového hodnocení s váhou 50 %. Za prokázání certifikace Fairtrade u produktu bude přiděleno 100 bodů.

Takto získaný počet bodů bude započten do celkového hodnocení s váhou 50 %.

Celkové hodnocení bude provedeno tak, že jednotlivá bodová ohodnocení nabídek dle dílčích kritérií budou vynásobena příslušnou vahou daného kritéria. Na základě součtu výsledných hodnot u jednotlivých nabídek bude stanoveno pořadí úspěšnosti jednotlivých nabídek tak, že jako nejúspěšnější bude stanovena nabídka, která dosáhne nejvyšší vážené bodové hodnoty, tedy nejvyšší počet bodů.

V případě rovnocenných nabídek zvítězí nabídka, která nabídne produkt Fairtrade.

Příklad II. – požadavek na certifikovanou bavlnu Fairtrade a současně na eticky vyráběný textil (POZOR – k tomuto způsobu zadání si prosím přečtete upozornění na str. 34)

Předmět veřejné zakázky: *nákup propagačních triček*
Specifikace předmětu plnění: *rozsah 500 kusů propagačních triček ve velikosti S, M, L, XL, a to dle ČSN EN 13402-3*

Pokud bude uchazeč prokazovat dodávku předmětu veřejné zakázky (propagačních triček) jako produktů, které byly zhotoveny v souladu s požadavkem, že při zpracování textilního výrobku byly dodržovány všechny standardy Mezinárodní organizace práce (ILO) a Všeobecné deklarace lidských práv OSN, včetně vyplácení tzv. living wage, tedy mzdy, která pokrývá životní náklady, bude za relevantní ověření těchto požadavků považováno především členství výrobce v nezávislé vícestranné iniciativě Fair Wear Foundation.

*Pokud bude uchazeč prokazovat dodávku předmětu veřejné zakázky (propagační trička) jako produktů, u kterých využítá bavlna byla zhotovena v souladu s podmínkami stanovenými v Usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji 2005/2245 (INI), bude za relevantní považována zejména certifikace Fairtrade prokázaná ochrannou známkou **Fairtrade**® dle certifikace Fairtrade International. Uchazeči mohou prokázat shodu požadavků s podmínkami stanovenými výše také jiným vhodným způsobem.*

Kritéria hodnocení:

Základní hodnotící kritérium – ekonomická výhodnost nabídek

Zadavatel v rámci základního hodnotícího kritéria určil tato dílčí hodnotící kritéria a jejich váhu:

- **výše nabídkové ceny – 60%**
- **členství ve Fair Wear Foundation nebo srovnatelné ověření pro zpracování finálního produktu (oblečení) – 20%**
- **certifikace Fairtrade® pro výrobek vyrobený z certifikované Fairtrade bavlny nebo srovnatelné – 20%**

Popis a způsob hodnocení:

Hodnocení nabídkové ceny bude provedeno podle vzorce – nejnižší hodnota/hodnocená nabídka × 6 – s tím, že za shodu s Fair Wear Foundation obdrží uchazeč 2 body, za fairtradovou bavlnu rovněž 2 body. Splní-li uchazeč obě kritéria, obdrží celkem 4 body. Pokud uchazeč neprokáže jakoukoli shodu s principy spravedlivého obchodu, obdrží 0 bodů.

Celkové hodnocení bude provedeno tak, že jako nejúspěšnější bude stanovena nabídka, která dosáhne nejvyšší počet bodů.

V případě rovnocenných nabídek zvítězí nabídka, která nabídne produkt Fairtrade.

8.2. VYUŽITÍ KRITÉRIÍ FAIR TRADE V RÁMCI TECHNICKÉ SPECIFIKACE

Se souhlasem zadavatele Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR bude jako příklad použit výňatek ze zadávací dokumentace, kterou zadavatel Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR vyhlásilo na základě výzvy pro veřejnou zakázku malého rozsahu dle § 12 a § 18 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, pod názvem Cateringové služby pro konferenci „Partnerství pro MST: Podpora výuky matematiky a přírodních a technických věd prostřednictvím spolupráce škol a firem“. Předmětem zakázky bylo zajištění občerstvení na mezinárodní konferenci „Partnerství pro MST: Podpora výuky matematiky a přírodních a technických věd prostřednictvím spolupráce škol a firem“, a to v rozsahu stanoveném zadavatelem, kdy předmětem zakázky byla kompletní cateringová dodávka občerstvení, obědů a večeří v rámci dané konference.

Výňatek ze zadávací dokumentace:

Předmět zakázky: Předmětem zakázky je zajištění občerstvení na mezinárodní konferenci „Partnerství pro MST: Podpora výuky matematiky a přírodních a technických věd prostřednictvím spolupráce škol a firem“ (dále jen „konference“) v rozsahu stanoveném zadavatelem v bodu 1.3 této zadávací dokumentace. Konference je určena pro tuzemské i zahraniční účastníky.

Cíl zakázky: Cílem zakázky je zajistit občerstvení pro účastníky v průběhu konání dvoudenní mezinárodní konference v Praze.

Místo, doba a rozsah požadovaných služeb:

V rámci tohoto bodu bylo vymezeno mimo jiné: v rámci realizace konference budou dodržovány principy prospěšné společnosti i životnímu prostředí, proto pro zajištění občerstvení zadavatel požaduje:

- všechny kávové a čajové produkty musí být vyrobeny v souladu s parametry usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji 2005/2245 (INI). Dodavatel je povinen prokázat, že jsou tato kritéria splněna uvedením dodavatelů použitých produktů (za vyhovující jsou považovány např. výrobky nesoucí značku **Fairtrade®** dle certifikace Fairtrade International nebo výrobky dovážené a distribuované prostřednictvím fairtradových organizací (členové WFTO). Mezi nejvýznamnější členy patří GEPA, EZA, El Puente, Ein Welt Handel. Dodavatelé mohou prokázat shodu s požadavky také jiným vhodným způsobem.
- občerstvení v přiměřené části, tj. více než z 50 % certifikovaných biopotravin, je z kontrolovaného ekologického zemědělství
- nealko nápoje musí být podávány ve skle
- skladba občerstvení bude upřesněna ve smlouvě

Základní hodnotící kritérium

Základním a jediným hodnotícím kritériem je celková nabídková cena bez DPH. Hodnotící komise stanoví pořadí nabídek podle výše nabídkové ceny.

9. ZÁVĚR

Předložená studie měla zodpovědět základní otázku, zda lze v České republice zohledňovat kritéria spravedlivého obchodu v rámci zadávání veřejných zakázek. Na základě provedených zkoumání je možno konstatovat, že reflexe aspektů sociálních, ekonomických a environmentálních v rámci veřejných zakázek je přípustná a možná a v budoucnosti patrně bude hrát významnou úlohu z hlediska posuzování nabízených plnění.²⁵ Tento vývoj plně odpovídá politickým cílům, které si vymezily země s rozvinutými ekonomikami, a z hlediska našeho prostředí především Evropská unie.

Ani platný právní rámec v České republice nevytváří žádné překážky, jež by bránily zohledňování kritérií spravedlivého obchodu ve veřejných zakázkách. Lze konstatovat, že zadavatel při zachování správného postupu může zahrnout reflexi fair trade do zadání veřejné zakázky. Je však třeba zdůraznit, že zadavatel si musí být vědom i rizik, která s sebou může takový postup přinášet. Proto by měl vždy jednat s přihlédnutím k těmto třem podmínkám:

- 1. k nezbytné znalosti principů fair trade tak, jak byly deklarovány na úrovni Evropské unie v Usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji 2005/2245 (INI),**
- 2. k reflexi politické podpory udržitelného zadávání veřejných zakázek,**
- 3. k respektu základních zásad veřejného zadávání, a to zejména zásadě transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace.**

Lze konstatovat, že budou-li zadavatelé postupovat odpovědně a s plným respektem k pravidlům, jež se pokusila identifikovat, objasnit a odůvodnit tato studie, bude zohlednění kritérií spravedlivého obchodu v rámci veřejné zakázky možné a přípustné, neboť nebude v rozporu s platnou právní úpravou.

10. LITERATURA

- OCHRANA, F.: Zadávání, hodnocení a kontrola veřejných zakázek. Ekonomická analýza. Ekopress, Praha 2008.
- PLÍVA, S.: Obchodní závazkové vztahy. ASPI, Praha 2006.
- RAUS, D.: Zadávání veřejných zakázek. Judikatura s komentářem. Wolters Kluwer ČR, Praha 2011.
- JURČÍK, R.: Zadávání veřejných zakázek v praxi. C.H. Beck. Praha 2002.
- JURČÍK, R.: Vztah veřejných zakázek a fair trade. NaZemi – společnost pro fair trade, Brno 2011.
- JURČÍK R.: Zadávání veřejných zakázek a udělování koncesí v ČR a v EU. C.H. Beck, Praha 2007.
- ŠEBESTA, M., PODEŠVA, V., OLÍK, M., MACHUREK, T.: Zákon o veřejných zakázkách s komentářem. ASPI, Wolters Kluwers, Praha 2006.
- MAREK, K.: Smluvní obchodní právo. Kontrakty. IV. aktualizované a rozšířené vydání. Masarykova univerzita Brno, Brno 2008.
- HRADECKÁ, Z.: Komparace standardů Fair Trade organizací a jejich dopadů na producentů sdrůžení v rozvojových zemích. Diplomová práce zpracovaná na Vysoké škole ekonomické v Praze, Fakultě mezinárodních vztahů, rok 2008 – přístupné na internetu.
- Sociální nakupování, průvodce zohledňování sociálních hledisek při zadávání veřejných zakázek. Publikace zpracována v rámci programu Evropské unie pro zaměstnanost a sociální solidaritu, Progress 2003–2007, přístupné na <http://ec.europa.eu/progress> (k 21. 5. 2012).

Internetové stránky (k 21. květnu 2012)

www.fairtrade.net
www.fairpoint.cz
www.fairtrade.cz
www.flo-cert.net
www.msmt.cz
www.vlada.cz
www.psp.cz
www.ec.europa.eu
www.mfcr.cz
www.mmr.cz
www.spcr.cz
www.osn.cz
www.cs.wikipedia.org/wiki/Fair_trade
www.fairtradovamesta.cz
www.fairtrade-asociace.cz

²⁵ Předpokládá se, že připravovaná novela evropských pravidel pro zadávání veřejných zakázek bude nabádat k další podpoře zahrnování sociálních a environmentálních kritérií v rámci veřejných zakázek a nadále omezovat pouhou reflexi nejnižší nabídkové ceny.

11. PROFIL AUTORA

JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D.,

Tajemník Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, odborný asistent na katedře obchodního práva PF UK, rozhodce u stálého Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, mediátor, člen Asociace mediátorů SR a člen Vědecké rady ESI.

Je spoluautorem komentáře k obchodnímu zákoníku a autorem řady odborných statí. Dlouhodobě a systematicky se zabývá problematikou veřejných zakázek a to včetně jejich uplatňování v praxi. Externě lektoruje kurzy se zaměřením na obchodní právo a řešení sporů pro bankovní sektor i pro řadu renomovaných agentur.

Název: Fairtradové veřejné zakázky
Autor: JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D.
Editor: Mgr. Stanislav Komínek
Sazba a grafická úprava: Leoš Knotek
Vydalo NaZemi, Kounicova 42, Brno
Brno 2012, 1. vydání

ISBN 978-80-905146-6-9

www.fairpoint.cz

www.nazemi.cz

Název: Fairtradové veřejné zakázky
Autor: JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D.
Editor: Mgr. Stanislav Komínek
Sazba a grafická úprava: Leoš Knotek
Vydalo NaZemi, Kounicova 42, Brno
Brno 2012, 1. vydání

ISBN 978-80-905146-6-9

www.fairpoint.cz

www.nazemi.cz

ČESKÁ REPUBLIKA
POMÁHÁ

Tato právní studie je realizována za finanční podpory Evropské unie. Obsah dokumentu je zcela na zodpovědnosti NaZemi a jako takový nemůže být považován za stanovisko Evropské unie.

Projekt byl podpořen z prostředků Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Vytištěno na recyklovaném papíře.